

08

Р 53 1940 73

ДОДАТОК II.
ДОКУМЕНТИ З ЧАСІВ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

Львівські Архієпархіяльні Відомості
Річник III.
січень 1940 р.*)

Ч. 1.

M. O. ч. 1.

До Духовенства.

Пригадую тяжкий обов'язок проповідати і катихизувати. Опущення чотирьох проповідей на місяць уважаю тяжкою провиною, котра повинна потягнути за собою тяжкі канонічні карі, позбавлення парохії. Під капонічним послухом обов'язую усіх душпастирів усильно працювати над тим, щоб наука катихизму обніла усіх дітей парохії. Душпастир, котрий бодай 4 години на тиждень над тим не працює, уважаю недбалим і недостойним священиком. Та праця повинна відноситися і до виховання добрих катихистів, які би і по хатах дітей учили. Пригадую, що 2 повні години катихизму в літах шкільних не вистарчав на те, щоби виховати доброго християнина.

В день св. Теодозія 1940 р.

M. O., ч. 2.

Деякі правники радять для оборони ерекціональних і церковних грунтів відкликуватися від рішення комітету до плебісциту цілої громади. Можна це робити, коли є надія успіху, однак зі застереженням, що громада ціла і комітет не мають права рішати про власність Церкви.

M. O., ч. 3.

Усильно поручаємо ощадність вина і воску, потрібних до відправлювання Служби Б. Оскільки це можливе, треба застежитися в якнайбільшу скількість літургійного вина, а уживати його в якнайменших скількостях, а цілком не ужити його до т. зв. abluciї.

Для щадження воску, не уживати його ніколи поза літургійним ужитком до Служби Б. Воскового світла при Службі Б., навіть співаний, нехай брацтва не уживають ніколи більше як 2 воскові свічки на престолі. Запалювати свічки щойно на Літургію вірних, гасити після св. Причастя. Де є звичай, покланятися Пресв. Євхаристії, при виставленні св. Дарів, не виставляти св. Дари, а тим усильніше заохочувати до віddавання Христу, жиющему поміж нами, поклону богоочітання і хоч би й довгих, годинних молитов. Віddавати той поклон тільки тоді, коли виставлені св. Дари, свідчить про брак віри в присутність Ісуса Христа, коли Найсвятіші Дари замкнені в кивоті.

M. O., ч. 4.

Поручаємо поволі зносити звичай прикрашувати престіл живими цвітами. Престіл є образом, — символом Ісуса Хр., тому не годиться класти на ньому нічого поза приписаними Церквою предметами, себто Євангелієм, свічниками і хрестом. Цвіти не впадає класти на престолі, наче на голову Ісуса Хр., а тим усильніше треба заохочувати, класти цвіти у стіл І. Христа, довкола престолу.

M. O., ч. 5.

О. Мітрат Др. Йосиф Сліпий іменований офіціялом, і предсідником Митрополичого Суду з днем 15. I. 1940 с. с.

*) Л. АЕпархіяльні Відомості за вересень, жовтень, листопад і грудень 1939. р. друковані були на ціклостилю. Коли відтак большевицька влада цікльстиль сконфіскувала, АЕВідомості в 1940 і 1941 рр. не друковано уже, тільки зберігano в рукописах. Прочитувано їх на сесії Народного Сім'єного спілкування із проголошувано.

Львівська державна
наукова бібліотека

АН України

1699 6596

М. О., ч. 6.

Розписується конкурс на одну посаду капітульного пралата і дві, зглядно три посади греміяльних крилошан з речинцем до 1. XI. с. с. 1940 р. Подання зголошувати усно, безпосередньо до Митрополита.

М. О., ч. 7.

Заохочуємо душпастирів сусідніх біля Львова деканатів обдумати і предложить нам проект, як передавати з деканату до деканату письма і поручення Ординаріяту.

М. О., ч. 8.

Усіх священиків Епархії запрошую на сесії Митрополичної Ради, які відбуватимуться кожного четверга о год. 11. рано.

М. О., ч. 9.

Кожному священикові Епархії надає М. О. властиву Римом, сповідати усіх вірних, усіх обрядів, у всіх випадках, коли би находилися поза границями Епархії.

Від М. О. дня 12. I. с. с. 1940.

М. О., ч. 10.

Дня 12. березня н. ст. випадає річниця коронування св. Отця Шія XII. В неділю перед тим днем, себто в сиропусну неділю душпастирі відчитають одно з моїх послань, писаних на подібну річницю в попередніх літах і запросять вірних до участі в Богослуженні, що відправляється в першу неділю посту. Тоді, (себто в 1 нед. посту), священик до ектенії мирної і сугубої додасть завізання про св. Отця, на проповіді відчитає мое письмо, писане після вибору св. Отця, а після Служби Б. відспіває торжественно „Тебе Бога хвалим”. В сиропусну неділю запросять на Богослуження і захотить до молитов та до зложення хоч би малого датку на „Петрів гріш”.

М. О., ч. 11.

З кожним днем переконуємося, що досі „АЕп. Відомості” ч. 9 і 10. разом, 11. і 12. не дійшли до відома великого числа Духовенства. І так до Лагодова не дійшов ні один примірник. Тому взивається всіх священиків, котрим о. канцлер вручив ті числа, щоб переписали їх для своєї парохії та переслали сусідам. Обов'язується також кожного душпастиря, до котрого дійде до відома, щоб закомунікувати відніс тих чисел сусідові. З тих чисел повторяємо слідуючі слова:

1) Ті, що Церкві відирають спосіб утримання священика, себто церковні і парохіальні грунта, кривдають парохію і всіх християн, котрим потрібна праця священика. — Додаємо: Вони допускаються тяжкого святокрадства і стягають на себе екскомунику, з якої не можуть бути розрішені, хіба після направлення зділаної кривди.

2) Хто користає з духовної праці свящ., той перед Богом і совістю обов'язаний причинитися до його улереждання. Такий евангельський закон. — З ч. 12. повторяємо усилінно раду, щоденні молитви в церкві співати після відправи і до того самого заохочувати вірних в будні дні і по хатах.

3) Пригадую мое поручення до дяків, щоби усюди попрацювали над заведенням всенародного співу. Усім катихитам і усім Отцям усильно поручаю рятувати молодь перед пропагандою безвірства. Усім молодим, у всіх школах, працю часто повторюти конечність випрошувати з неба Божої мудrosti.

М. О., ч. 12.

Подаю до відома Вс. Духовенства, а особливішим способом усіх катихитів, що многі люди гіршаться тим, що наша молодь тепер у великій часті опущена, коли польська молодь щонеділі і свята збирається, мабуть, в костелі Кар-

мелітів, де у відповідній проповіді дістає науку і ради. Отцям катихитам, котрі не перестали дбайливо опікуватися новіреною молоддю, хоч до школи доходить вже не можуть, уділяє Ординаріят прилюдну похвалу. (Імен не проголошую, хоч їх записую, як спеціяльно заслужених). Усіх ОО. Катихитів взываю до продовжуваця своєї праці, хоч до школи ходити не можуть, і до предложення Ординаріяту способу, яким це роблять, себто де збирають молодь, коли і як учать. Тим самим поручаю усиліно ОО. Катихитам поміж молоддю запримічувати сильніші і благородніші характери, як не менше евентуальних кандидатів до духовного стану. Їх списи предложають Ординаріяту, а самих кандидатів заохочати, щоби до мене колись ввечір прийшли, чи кількох разом, чи поодиноко. М. О. ч. 13.

Подаємо до відома Вс. Духовенства, що всі парохи, які без відпустки покинули парохію, стратили свою парохію і не дістануть нової парохії, хіба після 3 або 5 літ завідательства. Список вакуючих тим способом парохій будемо проголошувати в „АЕп. Відомостях” за місяць березень 1940 р.

М. О. ч. 14.

Всім священикам, котрі без відпустки покинули свою парохію, уділяє М. Ординаріят строгу канонічну нагану. Імена їх будуть записані в „АЕп. Відомостях” за березень, а проголошенні після їх повороту.

М. О. ч. 15.

Усім священикам, що бінують Службу Б., а мають більше число стипендій, даних вірними, позволяє М. Ординаріят принимати стипендії і на другу Службу Б. В силі піддержує однаке Ординаріят розпорядок, силою якого кожний священик був обов'язаний відправити на рік 12 Службі Б. для сплачення довгів Епархії перед Богом, себто за Службу Б. невідправлені, за які померші священики стипендії дістали, а не могли відправити, за фундації, які почасті пропали, тощо.

М. О. ч. 16.

М. Ординаріят усильно поручає Духовенству і вірним молитви за безбожників і за всіх вірних, які в союзівській Росії не мають змоги приступати до св. Тайн і слухати Божого слова. Те поручення пригадають Всеч. Отці вірним в часі упійного тижня, заохочуючи людей до добровільного принимання всіх своїх терпінь. Будуть також усильно просити Бога про покликання для упійної праці багато правдивих апостолів і місіонарів по словам І. Христа: „Живо велике, а робітників мало”.

М. О. ч. 17.

До абсолвентів Богословської Академії.

Оскільки ви не перестали думати про священство і бажати тої ласки від І. Христа, живіть так, як коли б ви мали жити як священики. Посвячуйте багато часу на молитву, скільки лише можете, і байди одну годину денно, оскільки це можливе, віддавайтесь науці богословії. Читайте св. Письмо, усильно просять про мудрість Божу з неба, давайте вірним святій примір християнських чеснот, а передусім молитви. Оскільки це вам можливе, піддержуйте християнського духа у людей, помагайте родичам учити дітей катихизму, пригадуйте батькам, що це їх обов'язок і найпевніша одинока забезпека щасливої старости і потіхі з дітей. Якщо ви вже жонаті, пам'ятайте, що найгіршою заразою суспірного і родинного життя є те святокрадство, якого вірний може допуститися. Нехай ваше подружжя буде святе і чисте! А коли зможете, поступіть до мене.

Від М. О. 31. I. п. ст. 1940 р.

† АНДРЕЙ в. р.

Львівські Архієпархіальні Відомості
Річиник LIII. лютий 1940 р. ч. 2.

М. О., ч. 18.

Зноситься всі Ординаріяцькі розпорядки, що відносяться до висоти таке стипендій на Сл. Б. Лишається священикам повну свободу припинати малі стипендії на Службу Б. і припинати замість стипендій харчі. Пригадується при тій нагоді, що Ординаріят не удає ніяких редукцій стипендій, так, що наколи священики зобов'язався супроти вірного відправити Службу Б. хочби й за 1 руб., тяжко грішить, не сповняючи того зобов'язання. Не треба ніжкої редукції, ні зменшення стипендій, коли дрібні датки, хоч би до 1 руб. чи до 2 руб. припиняється від вірних з тою умовою, що за всі менші датки, зложені нин. в часі відпусту, буде відправлена тільки одна Служба Б., а той, що дав стипендію, на ту умову згодився.

Можна ту угоду уважати за дану, коли вірні складають дрібні гроші на тацу, або до пушки про яку на проповіді ясно скажеться, що за всі ті дрібні датки буде відправлена одна Служба Божа.

М. О., ч. 19.

Розписується конкурс на парохії в Києві, Одесі, Вінниці, Харкові і Полтаві. — Вимагається готовності вдень і вночі на всякі жертви, які були би потрібні, або хоч би лише хосені для справи з'єднення наших вірних, пез'єдиненіх православних і безбожників хрещених й нехрещених. Утримання і праця серед таких обставин: „Носити умертвлення Г. Ісуса в тілі, щоби і життя Ісусове явилось в нашім тілі. Нас живих передають завсіди на смерть задля Ісуса” (Іл. до Коринт. IV, 11) і аж до сеї години ми і голодні і жаждучі і ногі і біти в лиці і тіняємося і трудимося, працюючи своїми руками. Нас лають, а ми благословимо, нас переслідують, а ми терпимо, нас лихословлять, а ми молимося. Ми стали мов сміттям сього світа, ометицею усіх аж досі”. (Іл. до Коринт. IV, 11—13).

М. О., ч. 20.

Тим, що бажають розпочати богословські студії, згайдно приготовлятись до них студій, М. О. повідомляє, що можуть вписатися в ряд кандидатів, зголовшуючися особисто до Митрополита. Зголовшуватися можуть молоді від 14 року життя, готові на всякі прикроці, труднощі та жертви, щоб дійти до священства. Зголовищем будуть уділятися науки з Евангелія усно, або на письмі, безпосередньо, або за посередництвом священика, що переписує числа „АВід.”. В кожному числі „А. В.” буде коротка наука для тих кандидатів.

М. О., ч. 21.

Наміряючи скликати Епархіальний Синод і запросити до участі у ньому усіх священиків способом, який буде описаний в універсалі, скликаючім Синод, запрошує вже сьогодні усіх священиків до предложення мені найголовніших своїх бажань щодо епарх. законодавства, висказуючи їх у трох реченнях, кожне по 10 слів. По мисли внесення о. Сов. Садовського подаю до відома всім Отцям в приближенні і в загальних чертах предмети, в границях яких будуть укладатися синодальні декрети. Справа іменування парохів і дотування духовенства не будемо на разі обговорювати; може в часі синоду прийде пора і про ту справу говорити.

Будемо говорити про парохіальні і т. зв. дочерні церкви, а саме:

А) **Щодо церкви:** 1. Заховання в них Найсв. Тайн, 2. Заховування мира, 3. антимісів, 4. іконостаса, 5. сповіdalниці, 6. проповіdalниці, 7. престола чи каплиці поза церквою, 8) дзвіниці і дзвонів.

Б) Парохіальні архіви і парохіальні domi, цвинтарі, школи, брацтва, шпиталі, монастири, захоронки і захисти.

В) **Особи.** Що до осіб будемо говорити про:

1) Деканів, деканальни ради, деканальні візитації.

2) Парохів, парохіальні ради, проповіді, катихизації, душпастирювання взагалі, ведення брацтв, уділювання св. Тайн і кожної зокрема, духовне життя, духовні вправи, духовні читання, сповідь родини священика.

3) Накінець про спосіб урядування Орд. канцелярії, урядів деканальних і парохіальних, про вільну від бюрократизму форму урядування.

М. О., ч. 22.

Множаться випадки, в яких вірні оскаржують священика, що занедбув проповіді. Тому муши з натиском повторяти, що уважаю священика, який занедбув проповіді і катихизи як злого і недостойного працювати в душпастирстві. В будущності жалоби людей будуть отогошувані в „А. В.” з поіменним названням священика, визиваючи його до оправдання. Завіввання буде повторятися через три рази, щомісяця; на четвертий місяць дістане канонічну нагану, якщо не оправдається.

М. О., ч. 23.

М. О. визиває ще раз священиків, які дістали від о. Канцлера в канцелярії числа „А. Від.” відбиті на цикльстилю, одно, два або всі три числа, для передачі деканові, сповнити той свій обов'язок. Декана знову обов'язуємо постаратися, щоби „А. Від.” дійшли до кожного священика і в переписі у кожного священика були заховані.

У Львові, 8. II. 1940.

М. О., ч. 24.

План шляхів, якими мають бути передавані АВід. від деканату до деканату.

М. О., ч. 25.

ДО ВІРНИХ.

Звертається до вас, Дорогі Братья, з усилім остереженням перед надуживанням оп'янюючих напітків. Завсіди так бувас, що коли люди мають багато причин журитися і боятися про будучину, тоді є велика спокуса шукати потіхи, чи сили в оп'янюючих напітках. Така людська природа. З тої нашої слабости користати ворог намого спасіння, щоби нам ту природну спокусу ще побільшити і заедно підсувати. З того то походить, що в хвильах, в яких найбільше треба людині Божої благодаті, тоді люди слабшого характеру і віри, замість шукати Божої благодаті та помочі з неба в молитві, пості, умертвенні і в усякій повздережності, грішать пиянством, заслугуючи на те, щоби Божа благодать від них відвернулась і даючи браттям злий приклад.

Боюєся, що так може бути й тепер. Вправді зі всіх сторін доносять мені, що люди торнуться до церкви, до сповіді, до св. Причастя, що більше і ліпше оцінюють віру, коли прийшлося їм тої віри боронити, але з деяких сторін доносять і те, що є й люди без совісти, безбожні, які не соромляться людей намовляти і заохочувати до пиянства. Таких людей стережіться, як правдивих ворогів. Вони нам відирають те, що найцінніше в житті, Божу благодать, розум і совість. Що варт чоловік без розуму, без совісти? Що варт без Божої благодаті? Пиянство підкопує родинне щастя, стається нещастям дітей, а пераз переходить до них тяжкими, страшними недугами. Пиянство підкопує усі дочасні добра. Пияк

марнує усе: жінку, діти спроваджують на жебраків; пиянство відбирає добру славу у людей. Хто шанує пияка? Хто числиться з його гадкою? Хто з него не сміється? Хто ним не гордить? Бо, чи може бути більший нерозум, як власним поступуванням робити себе подібним до нерозумних і найбрудніших звірят? Апостол Павло напоминає: „Не впивайтесь вином, в котрім є розпуста, а наповнайтеся духом (Ефес. V, 18). (В Росії називають вином звичайну горілку). По словам св. Павла пиянство належить до тих діл тіла, котрі виключають з Божого Царства.

Особливішим способом, в часі В. Посту треба усім християнам перестеригати св. повздоржності та триматися того поручення Христа: „Уважайте на себе, щоб часом не були обтяжені ваші серця обжирством і пиянством і клопотами цього життя і щоб не найшов на вас той день несподівано. Бо як сість прийде на всіх, що сидять на поверхні землі. Сторожіть отже по всякий час, молячися, щоби удостоїлися втекти від того всіго, що має статися і стати перед Сином Чоловічим”. (Лука, XXI, 34—36).

Не маючи змоги писати осібного, довшого послання з нагоди Вел. Посту, прошу ОО. Душпастирів перечитати народові на проповіді мое послання з минулого року: „Намова до покаяння”, а саме і ті письма, якими я взвивав до покаяння тих, що на Пасху не сповідалися. Добрих християн дуже заохочую, щоб, щиро висповідавши і прийнявши Найсв. Тайниї Евхаристії, вернулись до св. Причастя другий і третій раз, вже без сповіді. Очевидно, мусять вони дуже уважати, щоби приступили до того страшного Таїнства з чистою совістю, себто без тяжкого гріха.

Тих, що привикли пити горілку, не намовлюю в'язатися присягою не пiti, бо боюся, що не додержуть присяги і положення їх станеться ще гірше. За те усильно раджу здергатися від усікого напітку бодай в часі В. Посту. — Нехай любов до батьківщини, до народу, до біжніх склонює вас до жертв, якими будете могти випросити з неба Б. благодать для людей. Накінець дуже усильно ще раз заохочую до спільніх молитов, в церкви, де після відправи Духовнії Отці, або в заступстві дяки співають щоденні молитви. Так само відправляйте щоденні молитви по хатах; як можете, співайте їх тихим голосом. Спільні молитви — це найліпший спосіб освячувати хату і життя християн.

Прошу Всешинього Бога, щоб вас усіх благословив у тому безконечно важному ділі. Покаяння, перед найсвятішою справою цілого року, приняттям пасхального Причастя.

В день празника Стрітення 1940 р.

М. О., ч. 26.

На питання деяких священиків відповідаю, подаючи до відома Вс. Духовенства:

1) На церкві не вільно ніколи виставляти ніякої фани. Це могло би в даному разі нанести на церкву велику шкоду і втягнути священика у великі клопоти. На наказ влади треба сказати, що священикові не вільно того зробити; нехай удаються до Ординаріяту. Коли це насильно зроблять органи влади, священик може це толерувати і не є обов'язаний сам, або через когось стягати фани.

2) На парохіяльному домі можна фану вивісити тільки на наказ світської влади; без такого наказу цого робити не вільно. Оба ті закази відносяться до всіх фан державних, красивих чи національних.

3) Не вільно проголошувати многолітствія в церкві ніяким світським особам.

М. О., ч. 27.

Щоби здати собі справу, до якого ступеня треба Духовенству матеріальної помочі, дуже усильно прошу усіх Отців щиро і отверто звертатися до мене у всіх

ваших потребах. Коли є священики, що бідують, а не мали би сміlosti зі своїми потребами звернутися до мене, прошу сусіда про це мені донести. Усильно прошу також усіх Вс. ОО. до мене відноситися і в інших своїх потребах, як і в потребах своєї родини, своїх синів, чи доньок. Потреба часу вимагає від нас солідарності, чи радше святої, братньої любові. Нехай та любов наша буде і для невірних знаком, що Бог нас до них посилає з Евангелієм спасіння. Сьогодні говорю тільки про любов, що нас, Духовенство, між собою, в'яже. Християнська любов близнього і милосердя обов'язує нас також, очевидно, і супроти наших вірних, а відтак і супроти невірних. На жаль труднощі теперішніх часів спричиняють, що маємо менше змоги виявляти ту братню любов потребуючим близкім, бодай щодо матеріальної помочі, за те маємо більше нагод виявляти любов близького духовним способом. Користаймо з тих нагод.

Будучи вашим душпастирем, я більше обов'язаний до твої братньої любові і до твої любові близнього і хочу той обов'язок совісно сповісти. Тому повторяю, усильно прошу про ширість. Хочу зайнятися і потребою ваших родин, вихованням ваших дітей, образуванням старших синів і доньок і прошу Бога про по-більшенню моєї можності.

М. О., ч. 28.

ДО ОО. КАТИХИТИВ.

Хоч я вже попередньо звертав Вашу увагу на теперішні більші потреби нашої молоді, визиваючи вас до предложення Ординаріяту звіту з ваших праць від 1. жовтня м. р. і хоч я досі ще небагато одержав таких звітів, мушу в тій справі ще раз до вас звернутися, щоби повінше і ясніше висказати свою гадку та притадати ваші обов'язки. Ваша праця стала значно трудніша від хвилі, від коли не можете в школі учити, але і значно потрібніша. Значно трудніша, бо коли ви передше мали зібраних молодих, тепер мусите над кожним зокрема пращувати і шукати кожного зокрема.

Та праця і потрібніша для молоді, бо вони тепер позбавлені опіки школи, і не тільки позбавлені, але та опіка стається для них шкідлива і небезпечна. Та праця є потрібна тепер і для вас. Бо тою теперішньою працею, і тільки тою працею, можете показати, що ви не були урядниками-бюрократами, але дійсно катихитами, що в школі учили не для грош, але для І. Хр. і Його св. Царства. У звітах зі стану молоді ваших шкіл, до яких вас тим письмом обов'язую, будете подавати спis усіх старших хлопців і дівчат, які відзначаються спосібностями і побожністю, зглядно, які малиби намір і бажання посвятитися Г. Богу. У цьому звіті прелставите також організації, якими ви заступаєте молоді шкільну науку релігії. Очевидно не йде про організації, одобрені світським законом, про товариства в стислом значенні того слова. — Конституція СССР. лишає нам свободу культу. До твої свободи належить свобода брацтв і церковних організацій. Які брацтва поручаєте молоді? Що робите, як провідники тих брацтв?

М. О., ч. 29.

Розписується конкурс на пароха Акад. Молоді.

М. О., ч. 30.

Усіх ОО., що мешкають недалеко шпиталів, визивається як найчастіше відвідувати в порозумінні з о. Чемеринським (щодо Загального Шпиталю), очевидно у світських одежах, щоби давати хорим нагоду сповідатися. Позволяється ОО. потайки приносити хорим св. Причастя і подавати його так, щоби і найближчий сусід хорого не спостеріг цього, оскільки це непотрібне. Відвідуючи шпиталі, згадують ОО. справу своїх відвідин, щоби ту справу ближче унормувати.

М. О. ч. 31.

Засягнувши гадки усіх членів Митр. Капітули і радників Митр. Ординаріату, наміряю видати слідуючий

ЕПАРХІЯЛЬНИЙ ЗАКОН:

Кожний католик у всіх міських школах є душпастирем молоді, що ходить до школи. Якщо католик не може ходити до школи, не перестає бути однак душпастирем цілої молоді, записаної до твої школи, і має обов'язок опікуватися нею не менше, як коли б учив в школі релігії.

Учні і учениці, записані в брацтвах, чи організаціях (церковних), католицьких, лишаються членами тих брацтв і після опущення школи до року, або і до двох.

Цей закон входить в життя в місяць після проголошення в Арх. Відом. і перечитання на сесії Духовенства у Львові.

М. О. ч. 32.

Повідомляється кандидатів духовного стану, що можуть вписуватися на Богословію письмом, врученім Митрополитові. На Богословію можуть бути прийняті богослови, які були прийняті на якийнебудь рік Богосл. Акад. або такі, які мають достаточні наукі, щоби користати з богословських студій. — Студити можуть вписатися, наколи мають на це дозвіл о. Ігумена. — Запрошуються о. Ігумена Унів. Лаври до предложення спису монахів, які могли б зачати богословські студії. Виклади будуть відбуватися в домі митроп., зачнуться у вівторок першої седмиці В. Посту, себто після сиропусен. неділі і будуть відбуватися щодня о 6. год. ввечір від 3—6 годин на тиждень.

Від М. О. 20. П. 1940.

М. О. ч. 33.

Деякі священики питаютимуться, чи з огляду на ощадність вина, потрібного до Жертви Сл. Б., не можна давати Причастя вірним тільки під видом хліба. На те відповідаю, що як мала би якесь церква лишитися без Сл. Б., і то, може, наїйтися через довший час, лішче було би причащати вірних тільки під одним видом. Треба одначе так це зробити, щоби пізняким способом ця практика не могла вважатися зasadничою зміною практики нашої Церкви, себто треба би тоді бодай від часу до часу кількох вірних під обома видами причащати і людям пояснити, що лише конечність змусила нас до того на якийсь час, що не дасмо вірним пити Пр. Крові І. Христя.

Якщо йде про ощадність вина, то треба звернути на те увагу, що для Жертви вистарчить хоч 1 см³ вина. В 1 л. є їх 1000 — значить 1 л. може вистарчити на рік і більше. Очевидно, треба тоді уважати, щоби дати мінімальну частину води.

Від М. О. 17. П. 1940.

М. О. ч. 34.

М. О. подає до відома Всеч. Духовенства, що приймає як спосіб отримання усіх Ординарієських розпоряджень, епарх. законів і, в далому випадку, законів епарх. синоду прибиття їх до лаврій катедр. церкви св. Юра у Львові. Для вигоди Духовенства один примірник буде знаходитися в парох. капітельї св. Юра. Обов'язком катедрального пароха буде подбати про форму, як мас буде виставлений текст так проголошених розпоряджень.

Від М. О. 22. П. 1940.

М. О. ч. 35.

До о. Мітрапата Сліпого, як Препозита Капітули.

Запрошую Всеч. Капітулу до предложення мені своєї гадки, що до закону, що католики є душпастирями.

На будуче в усіх справах, які будуть предложені Епарх. Соборові, як на мірені закони, проголошувані на Соборі, буде Капітула стало покликана до справлявання функції Комісії, що приготовляє ті декрети. До Кашіульних сесій буде Впр. О. Препозит запрошує і почесних членів Капітули, так і в тому випадку щодо закону про католиків. На ці зібрання і до твої праці буде могти Капітула кооптувати собі нових членів Комісії, а евентуально, оскільки це було би потрібне, розділиться на кілька Комісій.

Від М. О. 23. П. 1940.

М. О. ч. 36.

Митроп. О. прохаче усіх священиків, які хотіли би порушити якесь квєстію, або поставити якесь питання, робити це, якщо цей предмет не торкається жадного пункту, читаного на сесіях, на письмі. При тій нагоді пригадую це моє прохання, щоби кожний священик у трьох ядерних реченнях висказав своє бажання, щодо епарх. законодавства.

Від М. О. 23. П. 1940.

М. О. ч. 37.

Причастя нез'єднених дітей.

Буває, що мати приносить до нашої церкви дитину або приводить її та прохаче про Причастя для дитини. Що в такому випадку робити?

Думаю, що без сумніву треба дитину запричащати. Бо хотій у нас затратився, на жаль, старинний звичай, — що на Сході значно довше заховався, як на Заході, — причащати дітей зараз після хрещення, то одначе не так затратився, щоб ми не могли примінитися до бажань тих побожних матерей та мали відмовити їх дітям св. Причастя. Пр. Евхаристія помножить благословенство для дітей, що в цілому житті може ім у високому ступені придатися. Можна би, думаю, навіть наші побожні жінки захотити до того побожного звичаю і їх діти зачинати причащати. Знана ж річ, як Причастя, даване дітям вже у 3. і 4. році життя, викликало у цілій Церкві пречудний розцвіт святої в дитинних душах. Усі педагоги спостерігають, що від часу, коли молодці частіше і в молодшому віці приступають до св. Прич., зникають в інститутах і виховних заведеннях кат. Церкви хиби, що панували в них довший час. Такою тяжкою до викоренення хибою є брехня. Під впливом св. Причастя діти прививають щиро і без страху признаються до вини, що могутъ причиняється до вироблення характеру. Крім тих загально преважних успіхів частого і вчасного Прич., має кат. Церква вже цілий ряд великих і знаменитих святих — малих дітей і не сумніваюся, що в короткому часі будуть деякі з них канонізовані. Бо в їх житті так претарно відбивається Евангеліє, що вони майже лішнім приміром для християн, ніж старші люди, бо ця їх дитинна наївність має повну запоруку щирості. Коли напр. дитина шукає терпіння, так як би якісьх солодощів, то робить це так, що слози витикає з очей дітей і нікому не прийде на гадку можність посуджувати їх о гіпокризі. У нас вік, в якому діти причащаються, повинен з кожним роком посуватися більше хрещення, звичайно практикою вірних.

У Німеччині загальний майже стається звичай, причащати діти около 3. року життя, очевидно, без сповіді. Богослови є рішучою той гадки, що навіть є практикою західньою, що тепер Преч. дітей після хрещення не вимагає до Причастя дітей такого розвинення, як до сповіді. Вік сповіді загально означають 7—8 рік життя, себто на хвилю, коли розум може свідомо розрізнати між моральним добром, а злом. Тимчасом до Прич. по западн. теперішньому погляду богословів, вистарчить якесь загальне мріяче поняття чогось святого, себто чогось, чому віддається якесь честь. А ясна річ, що таке почуття може зродитися у дитини па вид молитви матері, її погляду в небо, або зробленого нею знаку

хреста. У Франції одинокою трудністю у пересуненні віку першого Прич. дітей близче хрещення був загальний і дуже високо христ. народом цінений звичай, день першого Прич. обходить дуже торжественно.

У нас того звичаю майже не було; ледви декуди поволі вводиться його. По моєму, кілька, або кільканадцять Причастій дитини перед тим віком, коли зі школи має приступити до св. Прич., є о много цінніші, ніж зовнішні торжества т. зв. першого Прич. У Франції дбають так про ті торжества, по більшій часті, тому, що переважна більшість дітей другий раз вже не приступає до Прич. Отже священики хотять їм бодай ту пам'ятку на ціле життя лишити і окружити те перше Прич. авреолою тих торжеств, білих суконок, свічок з цвітами, світла тощо. Може у них трудно було би і родину призвічайти до Прич. дітей вже від 3. року життя. Родичі, що дбають про перше Прич. в 8. чи 9. році життя дитини, дбають про те часто, щоби перед цілою громадою похвалитися і дитиною і її суконкою, а о Прич. пам'яніші дбають. До них і духовенство примініється. Думаю, що у нас треба дійти до загального звичаю, щоби вже в 3. році дітей причасти. І надіюсь, що будемо мати змогу говорити про той предмет при Епархії і дещо в тій справі вирішимо.

Від М. О. 23. П. 1940.

М. О., ч. 38.

Зближається хвиля, в якій зачінемо нараджуватися над предметом Епарх. Собору, а що в такій справі головна річ: випросити собі Божу благодать і ту Божу мудрість, якої треба до мудрих та практичних рішень порукаю цілому Духовенству усильно поручати Богу справу нашого Епарх. Собору. При відмовлюванні церковного правила, того першого і найважливішого обов'язку священика, пам'ятайте Всеч. Отці про ту справу; посвятіть її хоч одно „Господи помилуй”, коли мовите 3 рази „Госп. пом.”, а бодай 10 раз, коли 40 разів говорите. Подумайте лише, яка це могутня сила, коли близько 800 людей буде кожної дніни по кілька разів на день підносити руки до неба, щоби кликати, кричати до неба „Господи помилуй”.

Я назвав церковне правило першим і найсвятішим обов'язком священика. Бо й Сл. Б. є частиною правила, себто тою частиною, що міститься літургійно між 6. а 9. Часом, а Вечіркою. Усі інші часи від Полуночниці аж до Повечерія є літургійно і аскетично і у практиці життя кожного священика тільки приготовленням Жертви і благодаренням за неї. В середині церк. правила та евхаристійні частини, що її називаємо Літургією, відправляє і відмовляє свящ. не ліпше, як ті часті приготування і благодарення.

Тому, коли намовляю вас до молитов про Божу благодать на епарх. Собор і прохаю о молитви церк. правила, то хоч би я про те і не говорив, мос прохання ви мусіли би розуміти в тому значенні, що передусім при Жертві пам'ятайте на ту нашу загальну потребу. Вже в числі за жовтень чи листопад АВід. м. р. є поручене Ординарієтом при „мирій” і „сугубій” Єктенії додавати візвання о поміч св. Духа. Та поміч нам потрібна в цілому теперішньому житті і не сумніваюся, що ОО., які широ примінилися до того поручення Ординаріяту, можуть кожної днини переконатися про успішність тієї молитви. Ті самі візвання, або по вашому виборі, інші, приміняйте до преважної тієї справи Епарх. Законодавства.

Від М. О. 23. П. 1940.

М. О., ч. 39.

Про совість нез'єдинених.

Питають: Коли православні приступають до св. Сповіді, як з ними поступати? Відповідаю: По кодексу канонічного права першкового Папи Венедикта X. не вільно Таїнства улітія еретикам і схизматикам, навіть толі, коли є в добрій вірі і просять о Таїнство, хіба наперед, відкинувшись своїх блуд, вер-

нуться до катол. Церкви (кан. 731 Пар. 32). Кодекс кан. права не обов'язує східних, хіба є мова про справи, які з самої природи речі відносяться також й до схід. Церкви (кан. 1). Канон 731 є такого роду, що з самої природи речі відноситься і до східної Церкви, бо коли йде о уділовання св. Таїнства взагалі, себто не з огляду на їх обрядову сторону, то це питання загальні, які не можуть змінити принадлежності до такого, чи іншого обряду. Потверджує ту гадку також та обставина, що Конгрегація св. Офіціюм, себто та Конгрегація, яка має стерегти доктрини віри і обычай (кан. 247—1) видала в тій самій справі цілий ряд декретів, які кодекс канонічного права наводить в ноті, що значить, що усі ті лекрети доповнюють і пояснюють постанови кодексу. Мимо цього є обставини, у яких списле заховання того припису могло би душі зашкодити, а також справі кат. Церкви. І в таких випадках, думаю, не тільки можна, але при захованні відповідних приписів й треба дати розрішення сповідачуому православному. Таким є і рішення св. О. Пія X. у тих властях і привілеях, які мені в 1908 р. уділив в письмах з власноручними рішеннями. Щоби справу пояснити, треба передусім сказати в чому і яка може вийти шкода з легкодушного і незаконного уділення Таїнства нез'єдиненому православному. Та шкода полягає в цьому, що принявши Таїнство від кат. священика, трудніше може православний прийти до переконання, що вселенська Церква є правдивою Церквою Христу і що тільки до неї кожний християнин є покликаний, коли її пізнає. Уділюючи йому Таїнства, утверджується його в думці, що байдужою річчю є до котрої Церкви хто належить; що вони є всі однаки добре, і що можна без перешкоди сповідатися, чи тут, чи там. Ясна річ, що й така думка може бути, що православний навіть й пізнавши правдивість вселенської Церкви, живе в таких обставинах, в яких абсолютно було би неможливе до неї належати і приєднуватися. В такому положенні бувби інпр. православний з якогось далекого села з глибокої Росії. То була би причина, лишити його в добрій вірі, не впроваджувати його з тої добрії віри. Сама собою не була би вона одначе достаточною причиною дати йому Таїнство. Але в положенні православного можуть бути інші обставини, які вимагали би осібного трактування тої душі, коли інпр. відмовлення Таїнства брав би просто, як відмовлення розрішення або ще гірше, — в Причастю, як відкинення від престолу. Це могло би його на ціле життя зразити до кат. Церкви. А противно, священик, який дає йому і вказівки і ради, науки і напіннення з хр. любов'ю, помагає його душі і притягає до кат Церкви, даочи йому при нагоді і ті науки, які дають йому більше пізнання потреби вселенськості. І факт, де, в якій церкві та прикмета знаходиться, наблизити його і дасть йому в будущому житті ліпше думати про вселен. Церкву. Тоді, гадаю, треба до кан. 731 примініти засаду, що рація того закона устає тому, устає і обов'язуюча його сила". (Cessante rati one legis, cessat lex ipsa).

Закон, який в якомусь партикулярному випадку стається шкідливим, не обов'язує в цьому випадку. Така була і думка Папи Пія X., коли на моєму письмі, в якому я просив для священиків про власті розрішати і православних, власноручно написав „Tolerari potest” що значило: позволяю.

Можна також сказати, що в нашему випадку заходить потреба ужити т. зв. епікей (з грецького епікейя = aequitas = зрівноваження). Так називають правники ласкаву, чи зичливу для людей інтерпретацію не самого закону, як радше паміру законодавця. Треба логічно думати, що законодавець, в нашему випадку Церква, добра мати людей, в якомусь партикулярному випадку завішує обов'язок канону, тому, бо стисле його захування, або напосить шкоду, або є для людей надто великим тягарем.

В якомусь значенні заходить тут, і в подібних випадках суперечність поміж двома законами: законом Церкви і законом Божим — любові близького. По думці Аристотеля „епікейя” є наче поправкою закону, коли з причини його

універсальності, в якомусь поодинокому випадку хибє, а римське право протиставляє те, що є „aequum“ тому, що жадає *ius strictum*. Для того і правильно уважають *a equitate* - по нашому: зичливу рівномірність за чесноту і ставляють її поміж справедливістю, а любов'ю. Знана також є пословиця: „*Suum ius, summa iniuria*“. Цілком повне примінення має та пословиця, тоді, коли позитивному праву, законові, противиться право природне. Очевидна річ, що такого ласкавого пояснювання закону, чи злагіднення строгости законного припису можна лише уживати тоді, коли є справедливі і важливі причини до того. Мудре утивання тої неначе установи природного права є чеснотою, которую старі богослови називали „*g p o m e*“ Та чеснота просвічує уживання ласкавості і зичливості в матерії справедливості. До того треба додати, що не можна епікії уживати тоді, коли церковний настоятель може дати диспензу від закону. Не можна також уживати епікії супроти ясного і певного закону природного. Нпр. ніяким способом не можна на основі епікії говорити виразну неправду, або поповнити нечистий гріх. Так само в випадках, коли церковний закон обов'язує під санкцією неважності, як нпр. у випадках супружого права. Во закон, який уневажливо якесь поступування, не можна так пояснити, що законодавець в деяких випадках не хотів зобов'язати. Во вих випадках дуже точно означує умови, без яких якийсь акт правний є неважливий як нпр. подружжя. Не можна уважати як випадок епікії, коли сповідник лишає в добрій вірі подругів, яких подружжя є певно неважливі, а сповідник має причину про те сторону не повідомляти.

З огляду на трудне положення тих православних, що приходять до наших священиків з проханням о сповіді і з огляду на рішення св. Отця Пія X., треба сказати, що священик повинен розрішити нез'єдинених православних (червоноармійців), що просить о сповіді, уважаючи тільки на те, щоби сповідь була хосена для пенітента і до св. З'єднання його наблизила, — щоби лишила йому ясніше і повніше поняття вселенськості Церкви, а не утвердила його в хибній гадці, що без різниці можна сповідатися чи тут, чи там, себто, щоб не побільшила їй ньюму байдужності, щодо віроісповідання.

Коли зі сповіді священик не пізнає, що каянник є нез'єднаний, а тільки може це підозрівати, може його лишити в добрій вірі, наколи через те поможет душі також і в напрямі пізнання вселенськості Церкви.

М. О., ч. 40.

Чи причащати приступаючих православних?

Мимо наведеного вище закону 731 значно лекше є уділити православним св. Причастя, коли серед вірних до Прич. приступають. В цьому випадку не має священик ніякого обов'язку ставляти собі, чи кому іншому питання, чи то з'єднаний, чи пі. Червоноармійці в одностроях можуть бути й католиками, чи нащого, чи латинського обряду. Зрештою є загальний принцип, що священик не може відмовляти св. Прич., хіба тільки публичним грішникам.

Трудніша річ, коли перед Прич. православний скаже священикові, нпр. в захристії, що він православний і просить о Причастя. Тоді священик не може заслapatи несвідомістю, ким є той, що приступає до Прич. В такому випадку порадо було бы перве запросити його до Сповіді, або переконатися, що той, який просить про Прич. вже у нашого священика сповідався і запитатися, чи має дозвіл приступити до Прич. Того треба, щоби Причастя дане, без ніякого застереження, проти приписів церковного права, не утвердило православного в байдужності щодо віроісповідання.

М. О., ч. 41.

Іще про Причастя православних дітей.

Можна би сказаному мною зробити закид, що у випадку, коли добра мати просить про Прич. для своєї дитини, більше, як в якомунебудь іншому випадку, можна би не давати Таїнства людям некатоликам, бо вже сам факт, що просить про Прич. для малої дитини, зраджує їх належність до православ'я.

На те відповідаю, що на ту обставину я не звертав уваги тому, бо священик, даючи Прич. малій дитині, більше певний, як в якомунебудь іншому випадку, що не дає Прич. недостойному. Ті самі аргументи, які радить ласкавий церк. закон, більше находити примінення в нашему випадку, ніж в інших, бо тут просить мати, а її зразити, було бишкою для пеї і для дитини. Думаю також, що священик, даючи Прич. малій дитині, приємно її неначе до св. З'єднання, віддає дитину Христову Спасителеві, дає Христові можність Своєю благодаттю приготовити дитину до майбутнього христ.-католицького, а може й унійного життя. Призываю одніє в тих трох порушеннях випадках, що в справі такоого важного закону, в справі, в якій йде про кат. віру і Таїнства кат. Церкви, я не відважився б чи позволяти чи радити як поступати, як тут сказано, без рішення Апост. Престолу, згідно без дозволу Папи Пія X., про яке я вище говорив.

М. О., ч. 42.

Питають священики, чи можуть принимати назад людей, що перейшли на латинський обряд.

Відповідаю: Наколи перехід був легальний, себто одобреній Апост. Престолом, — тоді ті, що так перейшли, дефінітивно належать до лат. обряду. Наколи однак перешли нелегально, себто в старості, або з волі священика, чи лат. Ординаріяту, чи з власної волі, тоді треба їх уважати як приналежних до нашого обряду і пояснити їм їх обов'язок того обряду тратматися і на чужий не переходити. Зломання того обов'язку є тяжким гріхом. Треба також свободно уживати права, які дає Конкордія, і вінчати подружжя мішпаного обряду, коли бодай одна сторона про це просить. В такому випадку вистарчитьолосити оповідь в нашій церкві. Треба також сміло користати з права, які дає нам св. Отець, з огляду на трудноці телерішніх обставин, уділяти всі Таїнства вірним лат. обряду. Ту власті, дану Римом, уділяє Ординаріят всім душпастирям.

М. О., ч. 43.

Подаю до відома Всім Духовенству, що тільки ті уступи ординаріятських писем, проголошених в АВід., які є підчеркнені в оригіналі, захованому у о. Грицаю, і яких відносно є небагато, усильно прошу, і то конечно, передавати до відома усім Деканам шляхом, установленим Деканами. Інші письма Орд. є читані і подавані до відома присутніх ОО., при чому лишається їх свободі, чи добрій волі, відомість про них подавати неприсутнім на зібранні священикам.

М. О., ч. 44.

Звертаю увагу Всім Духовенству на преважний обов'язок душпастирів так основно переводити передвилюні протоколи, щоби усі супружі перепони, які могли би заходити, вийшли наверх. Дуже часто лучаються випадки силуваних подруж, для того конечно треба переслухати наречену саму, яка в передвилюному протоколі твердить і підписується, що хоче вийти замуж, а в кілька тижнів пізніше твердить, що була силувана і те друге часто буває правдиве. Найліпше при нагоді сповіді, після сповіді впитати про те, чи дійсно має добру волю, чи хто її не силує, або не намовляє.

М. О., ч. 45.

Щоби приспішити полагодження справ, предложеніх Митроп. Церк. Сулові до вирішення, повинні сторони особисто, або письмом інтервенювати. Нор-

мальне полагодження справи на основі давніше надісланих актів утруднене з причини опечатання архіву адміністраційною владою.

ПОМЕРЛИ в 1939 р.

1. о. Давидович Володимир, Глібовичі свірські, 15. VIII. 1939.
2. о. Яблонський Іван, Ялинковате, 5. X. 1939.
3. о. Божейко Роман, Надіїчі (убитий), 15. IX. 1939.
4. о. Йнович Антін, Струтин, дек. Золочів, 1. X. 1939.
5. о. Кордуба Теодор, Кутківщі, дек. Терноп., 9. X. 1939.
6. о. Полянський Амброзій, Гірне, д. Любінецький, 19. XI. 1939.
7. о. Йосифович Дмитро, Хітар, д. Тухля, 27. XI. 1939.
8. о. Дольницький Іван, Тустань, д. Галич, 2. XII. 1939.
9. о. Мартинків Йосиф, катихит зі Стрия, 15. XII. 1939.

ПОМЕРЛИ в 1940 р.

1. о. Левицький Микола, Підбереж, д. Болехів, 7. I. 1940.
 2. о. Яворський Йосиф, Лучинці, д. Рогатин, 9. I. 1940.
 3. о. Скоморовський Евст., Топорів, д. Буськ, 9. II. 1940.
 4. о. Богачевський Теодор, Голинь, д. Калуш, 7. II. 1940.
 5. о. Пайкуш Теодор, Остапе, д. Трималів, 6. II. 1940.
 6. о. Стоцький Александер, емерит, 15. II. 1940.
 7. о. Хомин Евстахій, емерит в Кам. Струм., 20. II. 1940.
- Душі поручається молитвам Духовенства Архієпархії.

П'вівські Архієпархіальні Відомості

Річник LIII. березень 1940 р. ч. 3.

М. О., ч. 46.

Побоюючись, що при багатьох священиках, що приходять на сесію в четвер, міг би знайтися і несвященик, прошу Веч. ОО. підписуватися у о. канцлера Галанта за кожним разом і то виразно. Наколиб між присутніми знайшовся чоловік незнаний, прошу сейчас повідомити о. Канцлера про це.

Приготовляючи Епарх. Синод, запрошую когось з Веч. ОО., що має гарне письмо, час і охоту, щоби на ліпшому папері зволив написати ісповідання віри в церковному тексті кирилицею.

М. О., ч. 48.

Послання до народу

ПРО НЕБЕЗПЕКУ ЗАНЕДБАННЯ ПОТРІБНОЇ ПРАЦІ

А Н Д Р Е Й Ш Е П Т И Ц К Й

Вірним о Господі бажає мира і Божої благодаті!

Хоч шойно недавно, в місяці січні, до вас усіх разом відзвівався я в Пастирському Посланні, то обставини змушують мене знову ставати перед вами та голосити Вам Боже слово.

Тоді я перестерігав вас перед пиянством, запрошуючи Всеч. Отців, щоби не раз, а кілька і кільканадцять разів ту саму пересторогу передавали вам „в час і не в час”, як каже Ап. Павло, і усильно просили вас моїм іменем, а більше ще іменем І. Христа стерегтися того гріха пиянства, що має такі страшні наслідки для душі і тіла.

Сьогодні приходиться мені говорити вам про другу небезпеку, якій могли би ви підпасти з великою шкодою так для нашого духового, як і дочасного життя.

Маю на думці небезпеку занедбання твої праці, яка так конечно потрібна для удержання вашого життя, вашої родини і для добра цілої нашої суспільноти. Здаю собі добре справу з причин, які здергують вас від неодній роботи, що її колиinde ви уважали би за конечну. Вам здається, що ця робота, хоч вона й конечна, не принесе вам ніякого хісна, ні добра. Може дійсно так і є; воєнний час, в якому живемо, такий, що ніхто не є певний ні свого життя, ні свого майна. Кожної хвилі сумні обставини, в яких живемо, можуть кожного з нас поставити перед Божим судом, вириваючи його з теперішнього життя і відбираючи цілий доробок життя і весь маєток, що його хотів добрий батько лишити дітям. В таких обставинах не тільки не хочеться працювати, але весь чоловіковікаже, що не варто працювати. З покусою, що пхас чоловіка до пиянства, могутньо до душі відзвивається й покуса, щоб залишити всяку працю і всяку дбайливість про дочасне добро і життя. В такому положенні, Дорогі Братя і Сестри, треба нам боронитися Божим словом і Божою благодаттю, що в кожному ділі боронить перед гріхом і показує напрям, в якому маємо йти до вічного блаженства, себто показує дорогу христ. життя і обов'язки християнина.

Знаєте, Дорогі, що Бог створив чоловіка, щоб управляв землю (Бітія II, 5). Навіть у тому щасливому положенні, в якому находилися наші прародичі в раю, не мав чоловік бути без праці: „І взяв Господь Бог чоловіка і осадив його в Едемському саду управляти його та доглядати” (Біт. II, 15). Упадок перших родичів загнав праотця Адама і всіх його нащадків в безодню нещастя і терпіння, що були причиною первородного гріха, собою гріха, в якому все родилося. Цей упадок змінив положення людей хіба в тім однім, що праця стала ще потрібніша і получена з трудом. Бо караючи за гріх, приказав Бог першим родичам: „В поті твого лица ютимеш хліб твій, аж поки не вернешся в землю, що з неї взято тебе”. Тому й Божий закон приказує: Шість днів маєш працювати і робити всяке діло твое, а в семий день відпочивати, бо той семий день посвячений Господу Богу твому”. Той закон „Памятай день святий святити” установлений на те, щоби й роботу шести днів освічувати та людям притадувати, що праця, хоч і потрібна, не є сама в собі метою життя, що вона має вести чоловіка до Бога, що чоловік має в житті працювати, щоби заслужити на нагороду в небі. Чоловік не на те створений, щоб істи, пити і тішитися плодами своєї праці, бо, як каже старозавітний мудрець: „Не у власти людей є добро, щоб істи і пити і насолоджувати свою душу тим, що працею злобув. Я пересвідчився, що й є з Божої руки, бо хто може істи і вживати без Його ласки? Тому хто угодив Богові, дас Бог мудрість і знання і радощі; а гришному, щоби запобігав, лбав і до купи збирав, а пакінець полішив тому, що Богу приподобався” (Екл. II, 24, 25).

І овочі нашої праці є Божим даром. Їх треба так уживати, щоб вони не віддаляли від Бога, а до Бога вели. І сам Христос Спаситель, більшу частину життя покладав надію на Боже Прорвіння. Ісус вказує на небесні птиці, що не сіють і не збирають у стодоли, а Отець наш небесний годує їх і каже: „Не журіться вашою душою, що вам юти або пити, ані вашим тілом у що одягнутися” (Мат. VI, 25—26). Не позволяє служити мамоні, себто жити тільки для маєтку, для гроша і приказує: „Шукайте передовсім Божого царства і Божої прав-

ди, а це все доложиться вам". Але те не значить, щоби ми мали з залежними руками очікувати з неба помочі, не прикладаючися до праці. Не робити того, що в наших силах, занедувати свої обов'язки та очікувати помочі з неба, було би спокушуванням Бога. Добре то каже пословиця: „Бога взвивай, а рук прикладай!" По прикладу Христа і св. Ап. Павло уважав, що найприроднішим способом життя є працею заробляти на прожиток. І в П. л. до Сол. (ІІІ, 10—13) так пише: „Бо коли ми у вас були, приказували вам це: коли хто не хоче працевувати, нехай й не єсть. Во ми чули, що деякі між вами живуть так, як не треба; нічого не роблять, тільки пустим займаються. А таким приказуємо і напоминаємо в Господі І. Христі, щоби вони, в мірі працюючи, іли свій хліб". Цей великий Апостол давав й сам приклад апостольської ревности та любови близьких, коли зайнятий ціліми днями, а часто й ночами працею для спасіння близьких, давав про це, щоби працею рук заробляти на життя, а не бути нікому тягарем. „Бо ви самі знаєте... що ми не єли у пікого даром хліба, але в труді і напруженні під час працювали,... щоби нікому з вас не бути тягарем. Не тому, що будьто би ми не мали права, але щоби себе самих дати вам за взір, щоб ви нас наслідували". (П. Сол. 7, 8, 9). В очах св. Ап. Павла праця є не тільки потрібна для удержання життя; вона є й тим приносить великий хосен християнам, що дає їм змогу помагати близькім. Апостол всходи пригадує ту братню любов; вона в його науці могутньою понукою і до праці: „А про братню любов не потребуємо вам писати, бо ви самі навчені Богом любити один одного. Бо й ви робите це супроти всіх братів у цілії Македонії. А просимо вас, брати, щоби ви ще більше зростали і старалися жити спокійно і робити своє діло і працевувати своїми руками, як ми вам заповідали, щоби ви чесно поступали з тими, що є остроронь і нічого не потребували" (І. Сол. IV, 9—12). Апостол часто вертається до тієї науки і так напр. пише до Ефесян: „Хто крав, нехай вже не краде, але нехай радше працює, роблячи своїми руками те, що добре, щоби мав з чого дати тому,... котрий в нужді" (Ефес. IV, 28).

Та мета христ. любови близького освячує ще і підносиТЬ достоїнство праці, бо просвічує человека небесним світлом і робить з цілої його праці акт любови близького. Дотого ще, хто в любові близького шукав любові Бога, себі, хто любить близького для того, що є Божою дитиною, братом в І. Христі, той може найпростішу працю освятити святістю Божої любові. Добрій християнин, сповняючи буденні праці, коли є робить з любови близького та з любови Бога, може мати перед Богом заслугу молитви чи навіть Найсв. Причастя. Тому, Дорогі, преважна це справа уміти так по-християнськи для Бога і близьких працевувати, щоби ми сповнили той приказ св. Апостола Павла: „Чи єсте, чи п'єте, чи що іншого робите, все на славу Божу робіть" (І. Кор. X, 31).

Безперечно, може не бути незвичайно болюче і приkre, коли уся наша робота йде намарне, не з нашої вини, а з вини обставин, коли ми трудимося, старазмося, а все те не приносить або ніякого хісна, або ще й обертається на більшу нашу шкоду. Трудно в такому положенні не опустити рук, не занедуватися в праці, хоч вона видається і конечно потрібною. Важко у такому положенні давати раду що робити й що лішче. Тому й я не беруся давати вам раду у наших господарських справах. Думаю, що коли хто з вас по-християнськи схоче перед працею щиро помолитися, попросити Г. Бога про Його св. ласку, щоби праця принесла йому і близькім хосен, тому Бог дастъ, що так і буде, що його праця принесе хосен, навіть тоді, коли тепер видається, що так не буде. Но хто у житті бажає, щоби у всьому „прославлявся Бог через Ісуса Христа, которому слава і сила во вікі вічні. Амінь" (І. Петра IV, 11), то його роботу і усі наміри його Бог благословить. В його житті ніщо не єде тоді намарне, навіть тоді, коли воно так здається. А як же нам християнам, не бажати, щоб у всьому прославлявся Бог, коли кожної днини, бодай два або три рази на день говоримо в Отченані

„Да святиться Ім'я Твое, да прийдеть царство Твое, да будеть воля Твоя". Чи ж не тим прославляється Бог, коли святиться ім'я Його? Т. зн., коли люди лише з вірою, з любовю, з пошаною згадують Боже ім'я, коли не кленуть, не взивають імені Бога надармо, коли не грішать, заховують Божий закон, коли між ними нема ненависти, кривди, проклонів, нечистоти, пиянства. І якже ж того не бажати, хоч би для того самого, що серед трішників таке страшне і важке життя! Коли християнин лише трохи застоновиться над собою і над життям, бачить, що не можна бажати пічного крашого і лішого як того, про що каже І. Христос просити в Отченані. А хто цього бажає, тим самим вже у цілому житті того шукas. А навіть й несвідомо тоді, коли забудеться, ще так живе, що у цілому його житті прославляється Бог через І. Христса.

Яке то святе, велике те наше християнське життя, що в ньому можемо марними і дрібними працями угодити Все. Богові, себто зробити щось, що Богові міле, за що Бог дає нагороду, що Бог похваляє, за що прославляє! Які ми, християни, щасливі, що маємо ясну і виразну дорогу до того, що найкраще і найліпше в житті, себто до того, що Богу міле! Тому, думаю, що навіть тоді, коли не даю ніякої ради у господарському житті, радою своєю, або радше радою Євангелія, яке вам передаю, зможу бодай вчасті устерегти вас перед небезпекою занедбання твої праці, яка може покажеться конечно потрібною, твої праці, що без неї, може, прийдуть на вас дуже прикрі і тяжкі хвили. Я певний, що коли підадете за моєю радою, Бог устереже вас від такого занедбання, що може вам і цілому народові принести велику страту.

Збирало усю те, що я сказав, у слово великого Апостола: „Щонебудь робіть, робіть з серця як Господеві, а не людям, знаючи, що від Господа приймете нагороду... наслідства" (Кол. III, 23). Це слово говорить Апостол до рабів, до невільників. Справедливо може це слово прийняти й кожний робітник, кожний, що винаймає свою роботу. Апостол додає: „...бо Господу Христові служите". А вище до всіх сказав: „Все щонебудь робите словом, або ділом, усе в ім'я Господа Ісуса, дякуючи Богу Отцеві через Нього" (Кол. III, 17).

Тому Богові Всешиньому, Отцю нашему, Створителеві, Спасителеві і найбільшому Добродієві нашему

ЧЕСТЬ І СЛАВА ВО ВІКІ ВІЧНІ

А МІНЬ.

Писано в неділю мясописну 1940 р.

† АНДРЕЙ, Митрополит.

М. О., ч. 49. Буде оголошене пізніше.

М. О., ч. 50.

Митрополичий Ординаріят не уділяє диспенз на танці в пості. Заохочує молодь до цілковитої повздережності від алкогольних напітків.

М. О., ч. 51.

Щодо заховання повздережності посту в часі чотирохдесятниці пригадується рішення провінціонального Синоду. Лише падзвичайні причини можуть оправдувати дальше ідучі диспензи.

Від посту є звільнені ті, які в бурсах, або в закладах дістають харчі. Тим позволяємо ѹсти так, як їм дають, з обов'язком приписаної молитви, кожний зокрема. З огляду на трудність часів позволяємо замість масла уживати смальцю. Усім ОО. парохам поза сповіддю, а сповідникам в сповіді позволяємо уділяти дальше ідучих диспенз, одвітно до потреби того, хто просить, зглядно його родини.

М. О., ч. 52.

До сповідників.

Звертаю увагу всіх ОО. сповідників, що багато вірних може не звертати уваги на тяжкий обов'язок батьків рятувати дітей від зіпсуття, яке їм грозить від фанатичної пропаганди безбожництва в школі. Наколи ті батьки не мають змоги заступатися за свої діти перед шкільною владою, а може так є, що їх вставленин перед владою нічо не помогло б, тоді вони обов'язані дітей напоминати, просити і повторяти дуже сильно.

Щоби устерегти дітей перед великою небезпекою, нехай впроваджують у родинне життя спільні молитви і то співані молитви. Нехай читають наголос св. Письмо і побожні книжки, нехай кожна дитина на грудях носить хрестик чи медальчик, нехай віддадуть хату під опіку Пр. Д., нехай умоляють Пр. Серце Спасителя, щоби поміг їм сповнити тяжкі обов'язки супроти дітей. Не сумнівайся, що Веч. ОО. Душпастирі послухали моїх напімнень і у проповідях ті ради дають, але коли життя дітей в небезпеці, треба мені звернутися до сповідників і від них жадати сповнення того св. обов'язку супроти батьків. Нехай ОО. здають собі справу, що мали би тяжкий гріх і пошкодили б цілій родині, коли би, батьків, які занедували б обов'язки, лишали в добрій вірі. Батьки, що того обов'язку не сповнюють, не дістануть розрішення, хіба дуже рішучо обіцяють по-праву. В проповідях треба той обов'язок пригадувати і заохочувати до молитов про христ. родину, яка в наших часах загрожена в самих основах. Тих вірних, що лише раз в рік сповідаються, треба заохочувати, щоби після цієї Сповіді кілька разів приступали до Прич. — Нехай ОО. сповідники не забувають, що лише з огляду на дуже велике число сповідаючихся можливе є приняття св. Причастя в місяць перед, або після Пасхи. В дусі св. Церкви повинен кожний причащатися на Пасху, себто в самий пасхальний тиждень. Ті, що довго перед пасхою сповідаються, нехай стараються так жити, щоби могли приступити до св. Прич. в самі пасхальні дні. Очевидно треба з патиском і часто повторяти, що хто причащається в стані тяжкого гріха, поступає так, як Юда; допускається тяжкого гріха чоловіковбивства на самій Пр. Особі Іс. Христа. — Одним свято-крадським Прич. той нещасний грішник більше шкодить цілій християнській громаді, як усі безбожники разом.

М. О., ч. 53.

Послання до Духовенства і вірних: Про милостиню.

Положення багатьох вдовиць, сиріт, старих та недужих людей, а між ними і священиків приневолює мене звернутися до вас усіх, Д. Браття і Сестри во Христі, зі завізанням прийти їм з поміччю, присилаючи до нас харчі, які можете, або помагаючи нам в даному випадку по селах купити, які ми могли б роздавати потребуючим. — Усіх ОО. визиваю, щоби з парох. радами уживали всіх церковних гропней, які на потреби церкви не є потрібні, на підмогу потребуючим, передусім по містах. Та усім парох. радам разом з душпастирями дамо позвolenня і власть, гропні з церковної скарбони уживати на ту ціль. На першому місці в кожному селі по справедливості належиться душпастиреві та його родині зі скарбони удержання, наколи христ. громада іншим способом не сповнила того свого обов'язку. Бо її обов'язком є утримувати священика. Але і супроти потребуючих в громаді христ. громада повинна з любов'ю опікуватися усіма потребуючими. Хто хоче доступити милосердя нехай сам буде милосердий.

Тому прошу усіх о поміч передусім для тих, що її потребують у вашому селі, а більше ще у місті. А щоби вас заохочити до пам'яті для потребуючих, наведу вам слова праведного і святого Товита, записані в його книзі IV. гл. 7—10 стих: „По своїй спроможності помагай близьньому і не відвертай свого лица ні від одного убогого, тоді і Боже лице від тебе не відвернеться; скільки можеш

буль милосердим. Маєш багато, дай обильно, а коли ти сам убитий, стараїся їз того малого бодай щось дати близьньому. Так збереш собі обильну нагороду на день біди”. — А днем біди називає праведний Товит і день, в котрому самі будемо в більшій потребі, і день Страшного Суду, коли прийдеться здавати справу зі всіх гадок, слів і чинів. — А старозавітний мудрець, син Сіраха, в своїй книзі мудрості (IV. ст. 1—6) так говорить: „Сину, ніколи ні одному вбогому не відмови милостині і не відвертай ніколи ока від потребуючого; голодуючого чоловіка ніколи не злегковаж і убогому в його потребі не зроби ніколи прикорости. Не засмучуй серця потребуючого і не поскупи малого дару тому, хто в біді. Не відкидай прохання убогого і не відвертай свого лица від потреби близьнього”. — А св. Ап. Павло (до Ебр. 13—16): „Не забувайте на добродійність і спільність, бо такими жертвами угоджуємо Богові” — а до Філип. (14—18): „Я маю досить, принявши від Епафродити те, що він післалі солодкі паході, присмуну жертву, мілу Богові”. А на прислану Філіппесами милостиню відповідає Ап. таким прегарним благословенням: „А мій Бог нехай сповнить усяке ваше бажання по свому богацтву во славі во Хр. Ісусі” (там же ст. 19).

Пишу це в сирій тиждень, в два дні після перечитання Евангелія про Страшний Суд. В тій притчі Хр. представляєс, як на Страшному Суді буде нагороджувати праведних за кожне добре діло, зділане супроти близьніх, не інакше, як коли б те діло було сповнене супроти Нього самого. „Оскільки ви вчинили що одному з сих моїх найменших братів, ви вчинили се мені”. (Мат. XXV, 40).

Яке чудо Божої доброти, яка велич христ. чесноти! Убогому, голодному жебракові дас христ. кусник хліба, а Христос, Цар слави в небі, платить так як би то Його голодного християнин накормив. „Я був голодний, а ви мені дали їсти” (Мат. XXV, 35) і пригадає кожний кусник хліба, кожну склянку води, гріш, молитву, відмовлену за каліку-безбожного.

Усіх ОО. деканів та душпастирів прошу мій поклик і мое прохання передайте вірним, зорганізуйте в деканаті чи парохії збірки для потребуючих, а те, що зберете, дайте у повітовому місті і у Львові, а будемо своїми молитвами вірошувати для вас обильну благодать з неба. У подібному положенні св. Ап. Павло, коли просив свого вірного, себто чоловіка ним наверненого, о милосердя, так писав до Філімона (ст. 17—19): „Коли отже уважаєш мене другом, приими його як мене, коли ж він скривдив тебе в чім, або винен тобі що, почисли те мені. Я, Павло написав власною рукою, я віддам”. Чого би не дати за те, щоб мати таку власноручну запоруку самого Апостола, що він заплатить за те, що ми комусь винні. Рад би і я піти за прикладом Апостола і сказати: „Дайте потребуючим, я віддам”, а якщо так не говорю, то не тому, щоб я не хотів віддати, а тому, бо боюся, що не буду мати з чого віддати, коли там усі разом станемо перед Христом. Зрештою маю для вас сильнішу запоруку ніж мое „я віддам”, бо даю вам запоруку самого Г. І. Хр., неначе вексель Ним написаний Його Пр. Кров'ю, а на ньому написане: „Я віддам”. Хочете доказу? Маєте притчу про Страшний Суд, маєте книжку св. Евангелія. Боже Великий, Єдиний! Яка безконечна вартість тої книжки, коли у ній такий запис торжествений і святий, такі величаві обітниці і запоруки сильніші від основ світу і вищі від ясних зір на небі. Нехай Бог Всешиний дасть, щоб ви, Дорогі Браття і Сестри, зрозуміли обітниці Хр. і обов'язки супроти потребуючих і вартість любові близьнього, вагу і ціну кожного доброго христ. діла і нехай Бог вас благословить Своїм милосердям і Своєю благодаттю, ваші родини, села і міста і кожну християнську душу зокрема.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога і Отця і Причастя Святого Духа, хай буде з усіми вами. Амінь.

Андрей Митрополит Стефаніка
Вівторок сирного тижня 1940. АН України

М. О., ч. 54.

М. О. удаляє дозволу усім священикам, які не відправляють в середу і п'яницю В. Посту Сл. Преждеосвящених Дарів, відправляти в ті дні Сл. св. Йоана Золот. — Війком того є три дні Страст. Седмиці, у якій, в ті дні, никому не позволяється правити.

М. О., ч. 55. Покищо не проголошується.

М. О., ч. 56.

Звертають мені увагу, що молитви приписані за диспензу від посту (священикові перед кожним ідженням „Помилуй мя Боже”, а вірним 5 разів Отче наш і 5 разів Богородице Діло) трохи задовгі і утяжливі.

На те відповідаю, що таке є рішення Льв. Пров. Собору, тому не в нашій силі, те рішення змінити. Мушу признатися, що по моїй думці, є ошибкою Синоду, коли ті молитви жадає і в суботу. ОО. Собору, а властиво члені Комісії, приготовлюючи той титул про пости, забули, що в суботу і неділю у нас ніякого посту нема, тому і ніяка диспенза неможлива. Тому думаю, в ті дні не треба ніякої молитви говорити. Крім того треба зауважити, що не відмовити тої молитви не є тяжким гріхом. Накінець для ужитку молоді в виховавчих нехрист. інститутах треба пригадати, що молитву можуть відмовити ідути до школи, бо в кожному положенні дня і ночі можна молитися без сповнення тих зовнішніх практик, які звичайно луčаться з молитвою, що не перешкаджає примінятися до них тоді, коли хочемо відмовляти молитву торжественніше.

М. О., ч. 57.

Митрополичий Ординаріят подає до відома, що досі жадному Парох. Урядові не дав дозволу тайно носити Найсв. Таини до хоріх. Ту влада уділив лише священикам, відвідуючим хоріх в шпиталах, до яких священик доступу не має. — Наколи ОО. парохи думають, що не моглиб нести І. Хр. до хоріх без нараження на зневаги, можуть таке позначення одержати. Щоби сего за кожним випадком зокрема не робити, звертається увагу на це, що в такому випадку мусить священик, що несе І. Хр., заховувати більше скручення, як коли несе св. Таини торжественно, себто не може ані розглядатися, ані з ніким говорити. Наколи заходить якася конечна потреба, може тихо якесь слово сказати, або питання поставити, але тільки тоді, коли заходить конечна потреба. Поступаючи інакше, паражали би ми І. Хр. на зневагу ще гіршу, як зневага, завдана невірними.

М. О., ч. 58.

В справі спільніх молитов співаних.

Котрийсь з Всч. ОО. звернув мою увагу на те, що неможливе буде загальне приняття вірними практики спільніх молитов дома, а ще менше співаних молитов, наколи священики не дадуть прикладу таких молитов.

Я на те відповів, що ніколи на думку мені не прийшло сумніватися, що священики усі без віймку дадуть той добрий приклад. Від 40 літ при кожній нараді повторяю, що родина, яка ціла, як суспільна одиниця, не віддає спільно честь Всешиньому, не може називатися христ. родиною, бо не сповняє найпершого і найвищого обов'язку кожної христ. сусп. одиниці. Така родина не могла би мати Божого благословення, яке Бог дає тільки тим, що сповнюють свої христ. обов'язки, або, як каже св. Йо. „Люб'ячим Його”. Якже можна думати, що родина священика є нехристиянською?

З цих то причин я цілком переконаний, що нема священичої родини, яка би не відмовляла спільно молитов кожної днини. Також і безженні священики, думаю, стараються про те, щоби їх дім цілій сповняв сусп. обов'язок реліг. сути проти Бога. Щодо співаних молитов в хаті, то думаю, що може ще не всі священики примінилися до моєї ради, хоч від кількох місяців усильно ту раду повто-

рюю. Можуть мати ріжні труднощі і не кожному рівно легко добру ініціативу взяти і виконати. Тому і піду за радою священика, який звернув мені увагу на той спосіб ведення загальної практики співаних молитов по хатах. І вас всіх Всч. ОО. усильно прошу, заведіть ту практику у своїй родині, а тим самим поможете мені завести ту практику у цілому селі і цілій Епархії. Справа незвичайно важка! Не годиться залишати ніякої практики, котра рятувала би наші діти перед зіпсуттям і невірою. Думаю, що співані молитви зі всіх орудників може найуспішніші, бо захоплюють душі навіть малолітніх дітей і то так, що душа, привикла до співаних молитов, стається вражливіша на науку віри.

М. О., ч. 59.

А. Ш. Гал. Митрополит Вірним о Господі бажає мира і Божої благодаті.

Від літ бажав я заєдно розписати Епарх. Собор. Я здавав собі завжди справу з важності і користі такого діла, а якщо я досі того не зробив від 1. Епарх. Собору 1905 р. то з ріжних причин, якими я може сам перед собою оправдовував те запідбання. Передусім здавалося мені, що часи майже весні від 1914 р. не відповідають такій з конечності мировій праці, якою є законодавство.

Аномальне наше життя було й дійсно перешкодою до збирання у Львові більшого числа священиків. Я думав, що навіть, коли б було можливе розписувати формальний Епарх. Собор, форма, з якою таке розписання луčиться, така, що не дас Соборові осiąгнути такої користі, яку повинен привести. Коли на Собор є запрошені лише делегати з кожного деканату, велика більшість духовенства стоїть цілком поза Собором, а через те праця Собору є йому чужа. Природним наслідком того є, що рішення Собору виглядають пакиненими. Ті рішення Собору, опрацьовані в приготовуючих комісіях, можуть пераз робити враження доривочної праці, а майже завсіді не тільки роблять враження доривочної праці, але є в дійсності теорію, недостаточно приміненою до практики, а з того знову виходить, що непрактичний закон не бувас виконуваний і робить чимраз більший баласт бюрократичних невиконаних, а часто і незнаних законів. Думаю, що в нашому народі є загальний брак ясного і твердого поняття закону. Пригадую собі випадок, де священик наївно питав мене: „Так, то є закон, але чи треба його заховувати?” — Як не треба заховувати, не є законом, а як є законом, то мусить бути виконаний і мусить бути санкція за невиконання його. Післявоєнне заміщення усіх правильних понять спричинило, що якася більша законодатна праця видавалася такою трудною, що майже неможливою. До того причинялося ще і брак поміж нашими людьми талантів-законодавців, бо навіть й знаменитий правник може бути слабим легіслатором. Безконечне число цивільних законів, сипались на нас і про них кожний міг думати, що вони є не довиконання. Такий устрій світського законодавства мусів відбиватися і на наших церковних відносинах; в кожному разі був відстрашуючим прикладом. Таким способом сталося, що в нашому Еп. Соборові з р. 1905. не запрошував я ніколи Всч. Духовенство до тої загальної Епарх. Ради, яким є Собор. Може був би я не відважився на той крок, коли б не ця свідомість, що в часах, в яких живемо, треба, щоб Церква не тільки жила і працювала, але і нормувала відносини посеред людьми. Ради наші, малі ради, кожного четверга, показали, що Всч. Духовенство може в законодавстві Церкви відіграти дуже корисну і знамениту роль. І тому я рішився запросити Вас Всч. ОО. до участі в законодавстві, або радше запросити Вас до помочі при сповненні того мого, такого тяжкого обов'язку.

Ми не є в змозі з'їхатися у Львові, ні навіть запросити до Львова делегатів усіх деканатів, але при відповідному приміненні наших дотеперішніх в тому напрямі звичаїв, можна багато зділити.

Але приступимо до обговорення організації Епархіяльного Собору.

Перш усього треба нам дещо сказати про мету і завдання кожного Епарх. Собору.

У кожному Соборі йде про поправлення пороків і піднесення уровняння чеснот і реліг. життя. Ніхто більше від вас самих, Веч. ОО., не може знати, які в нашому народі є недостатки і пороки, і якими дорогами можна ті пороки усунути. Ніхто також лішне від вас не знає, коли і які закони чи Церкви чи Пров. Собору не є виконані. Нераз в справуванні св. Тайн, проповідани слова Божого, в завідуванні парохіями вкрадаються якісь надужиття, які треба ствердити і поправити.

Тут граници епарх. законодавства розтягаються на ціле христ. життя народу, цілу душпастир. працю і життя духовенства. Очевидно, Епарх. Собор не може зносити загальних законів Церкви, чи провінціонального Собору, але може усі ті закони доповнити, примінити і многі справи порушувати, яких загальні закони церк. не доторкуються. Декрети Епарх. Собору мусять бути так примінені до потреб місця, часу, вдачі народу і духовенства, що неможливе є знайти деянуль схеми законів, які можна би живцем перенести до нашої епархії. Деякі постанови, які могли би бути дуже корисні і потрібні в німецьких чи італійських епархіях, були би непотрібні, а може і шкідливі в наших відносинах.

Тому і неможливо давати готові зразки епарх. законів. Можна одначе сказати, що справою епарх. законодавства, отже є предметом, яким займається епарх. Синод, в цілі життя, усі потреби і усі можливі недостатки.

Маємо два провінціональні собори, яких рішення мусять бути й для нашого Епарх. Собору мірдайними вказівками. Тому, запрошуючи духовенство до участі в моїй душпастир. журбі та в моїх стараннях про загальне добро цілої Епархії, її духовенства і народу, усилно заохочую Вас, Веч. ОО., до уважного розглянення ухвал замойського і львівського соборів. Порівнюючи ті ухвали з життям народу і духовенства, прийде кожному з вас свідомість неоднієї потреби, може і неоднієї поправки, которую самі можете і повинні завести у своїх парохіях. Усі ваші спостереження, обдумані всесторонньо на молитві і ясно списані, будьте добре предложить нам.

Всесв. Капітула, враз із почесними Крилошанами запросить до співучасті ОО., яких буде уважати за відповідних, упорядкує ті ваші пропозиції та предложить їх Ординаріятові, який ужис їх до зроблення пропозицій будучих декретів Собору. Ті пропозиції будуть оголошенні в Арх. Від. з доданням і тих пропозицій, які мені будуть видавалися потрібними і хосенними. Усі вони булати передискутовані на наших зібраннях в четвер. Синодальні декрети, які тим способом будуть пами уложені, з весною і літом будуть, може, переслані деканальним соборчикам до переглянення, одобрена, або предложение відповідних, чи бажаних змін, чи доповнень. Після розглянення рішень на соборчиках, будуть вони при можливому узглядненні бажань духовенства проголошенні на торжествених засіданнях в кatedральній церкві св. Юра.

Приготовуючи праці зачинаємо з наступним днем. Собор розпочнеться у Світлий Четвер торжественным Богослуженням в катедр. церкві та ісповіданням віри і всіми тоді присутнimi Отцями. Неприсутні, оскільки будуть могти в часі літа приїхати бодай на один день до Львова, то нехай приїзджають і ставляють свої пропозиції, а кожна пропозиція, переглянута Капітулою і синодальною сесією, буде оголошена в Арх. Від. Коли правильно буде вже функціонувати поча, тоді, може, буде непотрібним обговорення на соборчиках, що може бути відтак розпорядком Ординарія змінене.

В давніх часах кожний Епарх. Собор був у деяких справах, що відносилися до загального добра, і епархіяльним судом. Собори осуджували еретиків,

проступників і полагоджували спори поміж духовенством. Той характер суду хочу лишити і нашему Соборові, щоб додати йому значення і ваги. Може бути, що не прийдеться Соборові сповнити обов'язків і функцій суду, але можливе і противне, що прийдеться нам і сповнити обов'язки суддів. В такому випадку, нормуючи взагалі судові права Собору, постановляємо, що від судового рішення Епарх. Собору лишається сторонам відклик до Митрополичого Суду П. інстанції. Деякі декрети собору, як суду, будуть, може, вимагати підтвердження того апеляційного суду.

Щоби по змозі придержуватися приписів церковного права на Соборі, виберемо також т. зв. в лат. праві „синодальних свідків”, або по східному „пепріодевтів”, які в ім'я Митрополита будуть відвідувати парохії Епархії, щоби наглядати виконання соборових рішень.

Епарх. Собор також покликаний до того, щоб установити список задержаних гріхів в Епархії. Таке рішення не перешкоджало би загальному уділенню на час війни влади розрішати задержані гріхи хоч би усім сповідникам. На Синоді також мають бути проголошенні назначення синодальних екзамінаторів. Нам лишається ще обов'язок назначити секретаря Собору, нотаря, а членам Собору лишається ще вибирати одного чи двох прокураторів, які на зібраннях Собору предкладали б бажання духовенства і те, що в евент. декретах Собору могло би духовенству не подобатися. — Оскільки не буду могти сам проповідати при торжественному отворенні Собору в Світлий Четвер, мою річчу буде назначити проповідника. Усильно прошу Веч. Духовенство, щоби не переставали в молитвах вищушувати помочі св. Духа в часі, як довго Собор буде тривати.

Накінець прохаю Веч. ОО. як найменше говорити про розписання Собору перед світськими, а обговорювати усі справи між собою, над якими будемо становлятися.

Предложивши це все в ім'я Пр. Тройці на честь і хвалу Божу, на спасіння, добро вічне і дочасне порученого нам народу розписуємо

ЕПАРХІЯЛЬНИЙ СИНОД у ЛЬВОВІ

у Світлий Четвер р. б. 7448 індіктіона 8-го

Андрей, Митрополит.

Від М. О. 13. III. 1940.

М. О., ч. 60.

До о. Кан. Дзеровича!

О. Кан. будуть добре запросити на конференцію всіх львівських католітів в цілі наради, як поділити між собою опіку над молоддю народ. і серед. школ і як заступати католітів, що виїхали.

Від М. О. 13. III. 1940.

М. О., ч. 59—1.

До Веч. і Впр. ОО. Верховних Настоятелів монастирів Чинів: — Єром. Віталія, протоігумена Ч. С. С. В., Єром. Йосифа, намісника протоса Ч. С. Ізабавителя і Єром. Климентія, ігумена Успен. Лаври Студійського Устава в Уневі.

В Світлий Четвер ц. р. зачнеться у Львові нарада нашого Епарх. Собору. На цей Собор запрошую Ваші Всечесності зі всіми настоятелями і сромонахами Вашого Чину і Устава. Вправді епарх. законодавство не торкається Ваших монастирів, яких правила є одобрені, згадно, щодо студітів, в найближчому часі будуть одобрені Апост. Престолом. З многих однака причин Епарх. Влада і Духовенство є у високому ступені заинтересовані в цьому, щоби і Ваші Всечесності не відмовили нам участі в тій нашій законодатній праці в Соборі.

Передусім почуваюся до обов'язку звернутися до Вас, як представників усіх мужських монастирів. Завдано усім монастирям тяжку кривду, яка є і тяж-

коло зневагою Церкви. Вправді справа була рішена серед таких обставин, в яких, побоюючися про життя, делегати не здавали собі справи, що стали сліпим орудям наших ворогів і своїм рішенням хоч, може, мало свідомим і мало добровільним, завдали тяжкий удар нашій Церкві і нашому народові. Не може бути, щоб така яскраво незаконна і така кривда ухвалила лишилася без ніякого спротиву зі стороною Епарх. Влади. Для того і Ми, яко Галицький Митрополит, торжественно проти такого насильства протестуємо, а усім монахам, тим актом переслідування, в особах ваших Всч. вирахуємо наш глибокий біль і наше обурення за таке кривдаче і незаконне поступування. Те знесення з'їздом, який уважав себе за представників цілого народу, є тим болючішим ударом для Церкви і монастирства, що всі ваші монастирі і монахи з правдивим христ. пожертвованням і ревністю працюють завжди для добра Церкви і народу. Ви усі кістю з костей і кров'ю з крові народу Зах. України. Між вами були люди і іншої національності, які одніаче з таким пожертвуванням працювали для нашого народу, що стались в повному значенні того слова нашими найближчими й найдорожчими співробітниками у винограді Хр. — Безчисленні місії давані народові, духовні епірати, давані духовенству, були могутнім орудником піднесення реліг. життя. Крім того у кожній церкві проповіді, сповіді, велике число Причастей — все це свідки ваших трудів і жертвенної любові до нашої Церкви і народу.

Накінець, згадуючи на останньому місці справу не останнього значення, мусимо з признанням піднести, що правильне життя у ваших монастирях було заедно для народу і духовенства зразком еванг. рад і стремлінням до звершеності християнського життя.

З приводу всіх тих ваших немалих заслуг для нашої Церкви і народу висказуємо вам найгорячішу подяку, призначення і похвалу. При тій нагоді мушу рішучо піднести, що весь народ з дуже нечисленними віймками зрадників Церкви і народу уважає вас усіх за своїх, за рідних; високо цінить ваші труди для добра Церкви і народу і признає Вам, що Ви усі при кожній нагоді поступали завсіди, як повинні поступати христ. патріоти, любителі народу і Церкви, що ви були з народом завсіди солідарні у всіх його потребах, бажаннях і терпіннях. З ним Ви завжди терпіли і серед найтяжчих обставин несли „тяготу дне і вар”.

Я певний, що ціле духовенство є тої самої думки. Надіюся, що труднощі теперішніх часів скріплять ще солідарність і братню любов, що лучили вас зі світським Духовенством.

Просочи Вас сьогодні о участі в працях Синоду, маю на думці і справи такі, в яких Ви більше, ніж інші можете нам дати правдиву поміч. Йде про Епарх. Законодавство супроти жіночих реліг. конгрегацій, які в останніх десятиліттях повстали в нашій Епархії і які досі не мають ще ніяких законів, одобреніх хоч би тільки Епарх. Владою. — Але і у всіх інших справах, що відносяться до душпастирської праці над вірними, Ваш досвід піддасть нам, надіємось, неодніу практичну і добру гадку.

Епарх. Синод, по моїй думці, є неначе іспитом совісти цілого духовенства, як не менше Епарх. Влади. Коли Всешипницьому подобалось зіслати на наш народ через ту світову війну тяжкі і болючі хрести і досвіди, ми усі разом і кожний зокрема обов'язані себе самих в дусі покори питати, чи ми не стались причиною тих тяжких страждань цілого нашого народу. — Коли приходить нам на гадку, що кожне святокрадське Причастя є повторенням Юдиної зради та гріхом, що кличе о пімсту до неба, не можемо не бути занепокоєні питанням, чи ми самі не спричинили такої тяжкої зневаги Всешипницьому. Питання це тим більше мусить нас непокоїти, що навіть без теологічного гріха, як сповідники, через далеко йдучу ліберальність, як і занадто велику строгість, могли статись причиною такого злочину і образи Божої. Бо ж дати розрішення недостойному навіть

тоді, коли воно спричинене забуттям, несвідомістю, або слабістю волі, оправдуся в очах ложного каянника. Причастя в грісі і впихає його в дальші гріхи, які він оправдує нашим авторитетом. Поміж синодальними рішеннями мусів би, по моїй думці, одним з важливих предметів, бути обильніше і певніше знання богословії сповідниками. Яким способом так уложить ті рішення, щоби не були надто величким тягарем, а дійсно помічно в набуванні того знання? Не малу також поміч можете принести нашим працям в Соборі своїми молитвами Ваших монахів і тих, що у Вас сповідаються. Ім то теж прохajo поручити потреби нашого Собору. Мир Вам!

† АНДРЕЙ, Митрополит вр.

У Львові, в суботу першого тижня Чотирдесятниці р. Б. 1940.
М. О., ч. 62.

Деяких ОО. здивував факт, що письмо, яким запрошую на Синод і яке було читане минулого четверга, поручив я датувати роком по візантійській ері. Тому хочу це пояснити. — Церква, яка зберігає передання Апостолів, як джерело об'явленої науки, тим самим з природи речі цінить і зберігає взагалі передання ОО. навіть в тих справах, які не доторкають Б. Об'явлення. В церкві заховуються через довгі століття навіть такі звичаї, про які не бачиться причини, чому заховані.

І так напр. у т. зв. рим. Мартирології, себто списів усіх Мучеників, що припадають на кожний день року, дні досі ще значені староримським класичним способом: календами, ідами і нонами. Вправді попри те числення є вже поміщене і наше, загально прийняті значення днів, але тамтє не залишено. Але не тільки в Мартир., а і в деяких торжественніших актах Ап. Престолу уживається ще поділу місяця на календи, нони і іди.

Коли ж Римська Курія так витривала держиться староримського поділу місяця, то здається, що бодай в торжественніших актах наших владик епископські канцелярії можуть, щоб не сказати, повинні держатися візантійської ери, а причина того хоч би в цьому, що майже у всіх сільських церквах наших находяться ще книги, яких рік видання означений візантійською ерою, а т. зв. старообрядці, яких приєднання до кат. Церкви є бодай в часті метою наших молитв і наших праць, у своїх виданнях уживають виключно літ твої ери.

До року по візантійському численні додають наші документи нераз означення індіктіону. Затратити і забути те означення, було би, по нашій думці, шкідливе, хоч би тому, що одночасно затратилося би пояснення такого цікавого і гарного празника, як начало індікта, в якому так гарно наша церков просить Бога о благословення вінця цілого року. — Індіктіон не є чужі і незаплані в рим. церкві. Вони також належать до торжественнішого стилю в курії. Індіктіон — це перебіг 15 сонячних літ, який так один по другому наступає, що після 15-того наступає знову перший нового індіктіону. Початок того числення літ виводять від Константина В. — Що наш спосіб нотування літ відповідає духові нашої конференції (1928 р.) усіх наших владик, видано у Львові молебень і рік видання так означенено.

М. О., ч. 63.

До О. Мітр. Д-ра Йосифа Сліпого, Офіціяла Митроп. Суду!

З отгляду на воєнне положення нашого цілого краю і на евент., потреби нашого духовенства і вірних, примінюючися до традицій наших держав від 10—13 стол. порукаємо усім нашим церковним трибуналам на прохання і жадання сторін припиняти і рішати і цивільні справи, що пілпадають звичайно судовластю цивільних судів. В такому випадку наші трибунали будуть придергуватися візантійського права, себто кодифікації Юстініана, по цьому судитимуть і по ньому

апробувати контракти чи судові умови. До співучасти в тій судовій праці запрошує Митрополичий Ординаріят і суддів, які могли б і хотіли б нам бути помічними у веденні тих справ. Ведення такого роду судів треба переводити одночасно так, щоб уряд ССР не міг нікому з нас закинути, що припиняємо діяння установлених ним судів і не мали причини уважати нашого церковного суду за нелегальний. Він в очах ССР може мати характер тільки мирного суду і функціонувати на основі умови і бажання сторін.

Від М. О. 19. III. 1940.

А., М.

М. О., ч. 64.

До Сестер Ікониць і Законниць усіх монастих і церковних Згромаджень Чина св. ВВ. — Студ. Уставу — Сестер Служебниць і усіх інших Конгрегацій, яких правила досі не є дефінітивно одобріні Епархіяльною Владою!

Мир Вам і благодать о Господі нашім Ісусі Христі!

Актом яскравої несправедливості і насильства відібрано Вам майже усі ваші монастири і монахині змушені покинути монастир та шукати на світі тяжкого заробітку на удержання життя. Ви, розгорощені, позбавлені тепер по більшій частині можності спільногого життя, каплиць, усіх захистів, сиротинців, інститутів інкіл, які ви досі провадили з великим хідом для Церкви і народу, а з великою заслугою для своїх членів і для душ, посвячених Богові життям по еванг. радам. Воєнні обставини змусили нас досі мовчати і не дали нам зможи станути рішучо у Вашій обороні перед насильством, — тим більшішим, що по-кривався ложна, висказана волею народу. Це наше дотеперішнє, противне нашій волі мовчання нехай ніхто не толкує в тому дусі, що годимось на насилиство. Ми не тільки не годимося, але рішучо протестуємо проти зділаної вам кривди і тяжкого удару, завдалого нашій церкві і нашому народові. При тому висказуємо вам наше губоке спочування і велику надію в Бога, що та кривда буде вам нагороджена і що вернетесь до своїх монастирів, щоби заново зорганізувати працю для добра Церкви і народу.

Замовки хори, в яких ви віддавали славу Всешиньому і поклін Богопочитання Пр. Тройці і Хр. Спасителя Божії Премудрості, замовки пісні, але тільки до часу. Відновиться життя по еванг. радам буйніше, святіше, ніж це було в нашій Церкві перед 1939. Ви же, Д. Сестри, жиуючи серед світських людей без твої помочі, яку дає спільне життя по монастирським правилам, не переставайте бути монахинями-дівіцями, посвяченими Всешиньому виконанні еванг. рад. Кожна на становищі, яке поставить Вам Боже Провидіння, працюйте для підтримання христ. духа в народі, для усвічування христ. родин і устереження перед тяжкою небезпекою, яка до них наближається. Працюйте над півнанням католицизму, виробляйте культ святих передань христ. життя в родині і в кожній парохії, в якій будете жити, помогайте душпастирям в їх тяжкій праці, оскільки вони твої праці будуть домагатися.

А передусім пам'ятайте, що підставою монашого життя, так в монастирі як поза ним, є молитва. Будьте людьми молитви, любіть молитися, давайте приклад молитви і будьте переконані, що ваші молитви будуть вислухані. Бо від віків не чувано, щоб християнська молитва не була вислухана. Поручайте також усільно Всешиньому більших безбожників, що живуть в тяжкому грісі невірства. Ви прошуєте також для цілого нашого народу, тут у нас, і там над Дніпром, і народові у Вел. Росії, ту благодать, щоби ті воєнні події наблизили хвилю приєднання усіх нез'єднених православних, до єдності у св. кат. Церкві. Моліть і за нас, за духовенство Льв. Архієп.! З Божою помічю зачиняємо Епарх. Собор. Не переставайте ви прошувати для нас поміч св. Духа для такого важкого діла.

У Львові, вівторок другої седмиці Вел. Посту 1940.

† АНДРЕЙ, Митрополит вр.

М. О., ч. 65.

Питає священик, що зробити з чоловіком, котрий набув церковний чи спекуляційний земель, не купивши його за дозволом церковної влади, і з того сповідався.

Відповідаю: Нема сумніву, що на підставі кан. 2346. підпав він під екскомунику, застережену простим способом Ап. Престолові. Канон каже: „Наколи хто церковні добра якогонебудь роду, рухомі чи нерухомі, матеріальні чи нематеріальні, сам або через кого іншого посмів обернути на власний ужиток і собі присвоїти, або наколи посмів перешкоджати, щоби з тих дібр доходи чи плоди не дісталися тому, до котрого право належать, так довго находитися під екскомунікою, як довго не віддасть в цілості загарбаніх дібр і, усунувши причину екскомуніки, дістане від Ап. Престолу розрішення”. Коли священик має владу розрішати від екскомуніки, так Ап. Престолові задержаної, може розрішати, але щойно після сповнення обов'язків реституції. Трудніша справа, якщо тих обов'язків тепер сповнити не може. В такому випадку треба, думаю, сказати, що коли їх реститувати не може, побоючися для себе і родини переслідувань зі сторони рев. комітету, чи уряду, але здає собі ясно справу зі свого обов'язку і той обов'язок хоче сповнити, може себе уважати за наемця, який держить землю іменем церкви чи парохії і відповідні частини доходів чи плодів за наем платить церкви чи парохії. Можна його розрішати, однак треба його зобов'язати, щоби це парохії, чи завідателі заявив, по можності, при двох свідках. Це мусить зробити і тому, що паразився би і до недопущення до Прич. наколи би без таїї заяви приступив до Прич. Мусів би його священик уважати за публичного грішника. Коли би він не признавав права церкви чи парохії до такого землі і хотів себе уважати легальним власником, треба йому розрішення відмовити. Бо даючи йому розрішення, уважається його узурпу легальною, стягаючи тим самим на себе кару з кан. 2346.

Від М. О. 20. III. 1940.

М. О., ч. 66.

До Духовенства! Мир Вам о Господі!

Розсилаючи Апостолів, поручив ім Ісус Христос навчати (усі народи), заховувати усе „що я заповідаю Вам”. Проповідник є обов'язаний стисло триматися Єванг. Божої науки і проповідати тільки те, що належить до Євангелія. Очевидно Єванг. беремо завжди в значенні об'явленої науки, себто розуміємо під тим словом св. Письмо і усне передання. Проповідник Євангелія говорить іменем І. Христа, голосить Його науку і тільки з цього титулу має право проповідати в церкві в епітрахилі. З того виходить ясна як сонце правда, що ніяким способом не вільно йому додавати щонебудь, що було б чуже Євангелію. Його обов'язком пояснювати Євангеліє і науку робити такою приступою поняттям людей, щоби та проповіль була просвічуванням їх світлом Євангелія. Але не вільно йому, і то без сумніву під тяжким гріхом, домішувати до Євангелія чисто людські твердження й пропагувати тези, якунебудь політичну, національну, чи державну тезу, а тим менше свої особисті справи, потреби чи бажання. Св. Апостол Павло називає проповідь Євангелія проповіддою розп'ятого Христа і про себе річу твердить: „Я постаповив собі нічого між вами не знати, тільки І. Христа і то розп'ятого” (І. до Кор. II, 2). — З того однаке не виходить, щоби проповідь не мала примінитися до усіх потреб людей. Мусимо до них примінитися, щоби їм передати Єванг. Так треба проповідати Єванг., щоб воно стало приступним, щоб було ясне, а до того міле, щоб його люди не тільки пізнавали, але і по-любили. Тому опрандане є питання, яка має бути проповідь Єванг., щоб відповідала потребам наших часів.

Є безперечно великою прикметою душпастирів, коли скоро орієнтуються в потребах людей і скоро уміють примінити до них потреби свої науки. Хто без огляду на зміну часу проповідав би тепер так само, як перед 10—20 роками, тому, може, бракувала би та прикмета. Хоч треба сказати, що глибоке перевчення віри і духа Євангелія так відповідає усім потребам і усім часам, що хто більше того духа має, хоч і не потрафить примінитися до потреб людей, буде лішнє проповідати, ніж той, що з тою прикметою буде менше мати духа Євангелія. Думаю напр., що проповідь св. Йоана Золот. зробила б і в наших часах велике враження, хоч очевидно, проповідь та не написана для наших часів. Людська природа завжди та сама, тому добра проповідь Євангелія у всіх часах і у всіх людей трапляє до сердец і просвічує розум. А все ж таки треба у добрій проповіді пам'ятати на потреби людей, в даній епосі і в даній парохії. Не щоби, борони Боже, грішників картали! Картаючи проповіді допустим тільки в дуже віймкових випадках.

Саме слово Боже, самі правди Божі, як грім картають і не треба до них додавати ніяких картаючих своїх слів, хіба в дуже віймкових обставинах. І не треба в проповіді звертатися якимись натяками до деяких осібних людей. Грішник, що до нього наука відноситься, повинен примінити науку сам до себе. А коли це робить проповідник, може грішникові пошкодити, бо зразить його, а той небезпеки немає, коли сам грішник примінить науку до себе. Але ось в чим потреба: щоб проповідь примінялася до потреб часу і людей, повинна вона підносити ті правди, яких в даній хвилі більше людям треба. Ясніше треба говорити про ті правди, які люди менше розуміють, або коли є наражені на пропаганду якихсь пр. сект. Пояснюючи треба правди, що причиняються до успішного поборування пороків теперішньої хвилі. А пороки часом лішче поборюється, не звертаючися просто проти них. Пияків напр. лекше пізвернуті, не говорячи про пиянство, а пояснюючи наслідки гріха, Божу кару, Божу благодать тощо. Щоби вилікувати якийсь порок, треба душу віддати цілій системі духової гигієни.

Але передусім треба узгляднити загальні потреби цілого народу в даній хвилі. Тому, переходячи вже безпосередньо до нашого предмету, скажім, що з уваги на загальну і зростаючу з кожним днем небезпеку невіри, проповідь мусить в наших часах зміряти передовсім до того, щоби скріпляти віру. А що одним з найважніших орудників, як скріпляти віру, є пізнавати її, тому треба в наших часах більше як колинебудь інде проповідей католицьких, догматичних, позитивних. Моралізуванню можемо лишити дуже малу частину усіх бесід, а 99% посвятити позитивній праці віри, себто просвіченню людських умів Євангелієм. Тому то такі безмірно важні католицькі проповіді і безнасташні, усильна наука католицизму, для дітей, для старшої молоді і для дорослих. Але про те вже досить в попередніх письмах я говорив. Тут зверну хіба увагу на те, що при кожній нагоді, так при проповіді в церкві, як і в приватній розмові з людьми поза церквою, треба нам повторювати правди віри в ядерних, яскравих висловах. Так само треба учити людей благословити, а не клясти, себто бесіду свою освячувати домішуванням до неї слів благословення. Так само треба христ. мову знаменувати словами віри, віячності для Б. Створителя і Спасителя. При кожній проповіді треба не раз, а кілька разів повторювати бодай деякі правди віри. Безнасташні треба людям притадувати, що ласка Божа до всего потрібна, що чекає нас суд, що страшна річ внасти в руки Б. живого, що треба бажанням серця безнасташно молитися, що молитви не тільки устами, а серцем і душою треба відмовляти і т. д. Словом: Наша мова, і в церкві і поза нею, повинна бути повна віри, повна Євангелія.

Акрім того, — і то головна мета моого цінішнього письма, — наша проповідь повинна дати нашим вірним оружжя до поборування невіри. Маємо ті-

пер змішаних з нашими людьми много нещасних душ, у яких вмовляють, що воно є безбожниками, а може і самі в себе таке вмовляють. З уваги на них треба і нам, і нашим вірним, мати ядерні і влучні відповіді на аргументи, чи радше пісенітниці, якими воюють безбожники. Треба мати і піддавати вірним ядерні докази існування Бога, представляти, як глупим є аргумент, що те, чого я не бачив, не існує. Подати короткі аргументи на такі твердження, як наука учить, а як Церква учить. Одним словом: Треба ріжких даних апології, примінених до слабоумних безбожників і навіть неграмотних християн. Тому дуже заохочую ОО., щоби з життя записували собі аргументи безбожників і відповіді, подиктовані здоровим змислом простих людей.

Як Бог дастъ, прийде нам ласка, а певно многим з нас Бог дастъ ту ласку, — проповідати у церквах В. України, право- і лівобережної, аж по Кубань і Кавказ, Москву і Тобольськ. Треба бути на те приготованим, що такими будуть найперші і найголовніші потреби слухачів. Заки буде можна представляти їм цілу науку І. Хр., треба буде хату вимести з того намулу, напесеного безбожництвом, хоч і те вимітування буде мати, певно, той характер Христової проповіді: „Покайтесь, іде на вас Боже царство!” Прийміть хрещення, ідіть до сповіді! Попри те буде потребою тамтих сторін і народу бачити Христову науку в кат. Церкві. Тому кожний з нас мусітиме мати під рукою найконечніші матеріали на те, щоби рятувати і поз'єдненого православного. Головним аргументом для певіруючих і поз'єднених буде широка горяча христ. любов супроти них. В кім вони відчувають сердечного брата, приятеля, повного співчуття, милосердя, любові, бажання добра, той буде мати їх серце; той не потребуватиме їх навертати, — вони прийдуть самі до нього. А чи треба пригадувати, що тільки ті з нас будуть мати того горячого і широкого духа любові, хто випросить собі його з неба і хто покорою усуне перешкоди? Тому заздалегідь приgotуймося на ту хвилю, на те післанство, на те велике завдання, яке без сумніву чекає нас.

Щоби бодай в часті Отцям в тому напрямі помогти, перейду у ряді таких як сьогоднішні, коротких послань, звернених до народу, головні пекуті питання наших часів. Без найменшої претенсії хочу сказати не тільки останнє слово, але висказати всесторонньо те, що я хотів би якнайліпше сказати; просто порушу ряд питань, на котрі Ви, Всіч. ОО., знайдете і в книжках і в практиці своїй і в житті відповіді, ліпше ніж мої. В часах великої потреби варт бодай зачати й бодай в начерку представити те, що видається потрібним. Коли так зі своєї сторони зробимо усі те, що можемо, у напрямі того, що треба би зробити, тоді Бог поблагословить і дасть силу звершити те, на що наші сили заслабі.

У Львові, вівторок третьої седмиці В. Посту.

М. О., ч. 67.

Повторюючи давні розпорядки пригадую, що при соборних Службах Б. перед Прич. не треба концептуально умивати рук. Справа актуальна у В. Четвер, в неділю і світлий Четвер. Причина тих давніх розпорядків така, що при умиванні робиться заколот і замішання при олтарі, коли Соборну Сл. Б. править кільканадцять священиків. — (В 1906 р. в Єрусалимі Соборну Сл. Б. правило, здається мені, до 200 священиків). Тоді перед Прич. святилище робить враження біржі; кільканадцять людей іде шукати служаючого з водою! Яке замішання! Навіть наколи би таких розпорядків й не було, церемонієр мав би право і обов'язок розпорядити, щоби рук не умивати. Так повинен він постути, примінюючи принцип літургійного кодексу: Кожний літургійний причас, якщо не відноситься до літ. сущності відправи, перестає обов'язувати і не може бути виконаний, коли його виконання отримане зі згіршенням вірних, яким в завжди кожне замішання при відправі. На основі того принципу священик, коли дома привик після Служби Б. клякати перед престолом і відмовляти З р.

„Богородице Діво”, є обов’язаний те відчитування опустити, коли нпр. править в Римі в присутності східних людей. Пам’ятаю в Римі випадок, коли після такої спільнотої відправи для восточних, в цілій східній кольонії в Римі без кінця сипалися питання і толки, що значить, чому, як...? Дотого дивувалися дуже, чому священики східного обряду, себто нашого обряду, складаючи руки, складають їх так, як латинники, пальці до пальців.

М. О., ч. 68.

Подаю до відома Всіх. Духовенства, що до Обласного Відділу Народної Освіти на руки Тов. Жарченка у Львові написав я слідуєче письмо:

До Обласного Відділу Народної Освіти на руки тов. Жарченка у Львові.

Деякі випадки насильства над совістю дітей при записуванні їх до т. зв. „шпірів”, спричинені фанатичною пропагандою безбожництва, є для мене пагодою і принукою звернутися до Обл. В. Народної Освіти з рішучим протестом проти такого насильства над совістю. Імен винних не наводжу, бо не є моєю метою оскаржувати їх ні шкодити їм. Іде мені виключно про засаду.

123 стаття Сталінської Конституції звучить: „З метою забезпечення за громадянами свободи совісти, церкву в У. С. С. Р. відокремлено від держави і школу від церкви”.

Не можна тої статті інакше розуміти, як тільки так, що усім громадянам, отже і дітям, Конституція забезпечує свободу совісти, з чого слідує, що і школа повинна дітям запевнити цю свободу. Не тільки треба лишити, але і запевнити цю свободу виконування релігійних практик віроісповідання, до якого належать, в якому дусі виховані батьків і до якого прив’язані.

Ця стаття запевняє так само свободу батькам виховувати дітей у своїй вірі і дає право батькам жадати, щоби школа їх волю, щодо виховання дітей, піднімала, себто щоби школа виховувала їх дітей по їх вірі в їх релігії, або щоб школа бодай не мішалася до справ релігійних і не виступала проти релігії дітей і їх батьків. Во кожному вільно по Конституції свободіно визнавати свою релігію.

Хоча та свобода совісти заінтервентована Конституцією, є вона однак у школах Зах. України так інтерпретована, що школа в’яже свободу дітей, які хотять перед наукою помолитися, караючи за молитву. А це мусить в очах батьків і цілої суспільності Зах. України понижати авторитет Конституції і те могло би доказувати в шкільництві у деяких одиницях проби відхилення від напрямної лінії, визначеної Конституцією. Вже сам факт, що в школах для української християнської молоді шкільна влада назначує директорами і учителями нехристиян, наповнених часом непавістю до христ. релігії, ставляє школу в сумнечність з дуже сильною християнською традицією укр. народу. Те саме може вже в народі викликувати недовірія до шкільної влади, а через те ѹ шкодити престіжові радянського устрою в широких народніх масах. Ясна річ, що суспільність буде удержуватися і скріплютися в пошані до Конституції, а також і в долю до радянського Уряду, коли той Уряд в пізнякій ділянці управи краю (отже тут і в шкільництві) не буде толерувати яскраво антиконституційних починів.

Я переконаний, що в Обл. В. Народ. Освіти засідають мужі справедливі і розумні, яким йде про добро школи і молоді. Тому в довірю до них висказую отверто свою гадку. Але і добро і авторитет Обл. В. Народ. Освіти, як рівнож і авторитет вищої освітньої влади в Києві, чи Москві, повинні Вас склонити до представлення, де належить, конечності, щоби бодай в шкільництві Зах. України були припинені всякі змагання учительства, які мали би на меті зробити зі школи орудник пропаганди безбожництва. По думці Конституції це зовсім не є ціллю школи. Було би навіть просто побажанням, щоби виробити в Києві, чи в Москві такі умови для шкільництва Зах. України, щоби батькам був запевнений

Львівська державна
наукова бібліотека

М.Н. 1699

6596

більший вплив на школу, а головним чином, щоби школа не противилася їх становищам дати релігійне виховання своїм дітям.

Без сумніву аномальне положення у вихованні дітей є болючою раною, яка, на жаль, часто буває роздражнена поступуванням деяких учителів. А таке роздражнювання української суспільності в Зах. Україні, і то через школу, не може служити інтересам і авторитетові радянського режиму у нас, тим більше, що воно противиться постановам і напрямові Сталінської Конституції.

Як Митрополит Зах. України, я є опікуном укр. молоді і маю обов’язок і право в її імені і її батьків упоминатися о заінтервентовані Конституцією їх права, як і права їх батьків.

Крім цього маю право і обов’язок супроти тих дітей, які я законно прийняв як дітей законним усновленням. Сповняючи той мій обов’язок і виконуючи це моя право, звертаюся тим моїм представленням до Обл. Від. Нар. Освіти з усилінним проханням видати, згідно виснажати у своїх вищих владеть такі зарядження, які запевнили б Сталінської Конституції виконання її постанов у шкільництві Зах. України.

Маю надію, що Обл. Від. Нар. Освіти у Львові, відносячись прихильно до того письма, звільнить мене від потреби поновлення моєї просьби перед вищою владою.

М. О., ч. 69.

Один священик зробив пропозицію на Синоді, щоби церковне правило вільно було прочитувати в оригіналі, себто в грецькій мові. На це мушу заявити, що рішення Собору на це не треба, бо з природи речі кожному священикові вільно правило церк. відчитувати в оригіналі, як і в усіх в літургії уживаних мовах. Якщо іде про грецьку мову, то очевидно, можна її при церк. правилі вимовляти тільки церковною вимовою. Не входачи в те, яка вимова грецької мови є науково більше оправдана, при Богослуженні треба держатися твої вимови, якої усі держаться. Інакше, ми наражалися би на сміх людей. Пам’ятаю, що майже 30 літ після Служби Б., яку відправляв в Царгороді пізніший Митрополит Йосиф Сембратович, греки оповідали мені про сміх, який викликала еразміанська, чи піменійська вимова грецького тексту. Особливішим способом тішила, чи смішила греків вимова „айон” замість „еон”. Вільно би вимовляти правило і в румунській і в арабській мовах. Без сумніву з часом будемо мати теж одобреній і укр. текст богослужебних книг і укр. мова станеться в церкві кат. одною з літургійних мов. Досі вона не є і не маємо укр. перекладу, який відповідав би цій цілі.

Коли би священик, що відчитує правило по-словянськи, хотів часом відчитати його по-українськи, міг би легко дістати дозвіл на це від Ординаріяту. Во хоч переклад молитвослова є дуже недостаточний, може однаке послужити бодай до того, щоби і у словянському тексті знайти чи то лішче і повніше його зрозуміння, чи його красу. Коли би хто хотів уживати грецької мови при відчитуванні правила, скористав би з цього, що научився би по-грецькі, а правдоподібно і з цього, що та повість була би і кормом побожного духа. Однаке церк. правило забralо би йому тоді значно більше часу. Тоді треба би йому диспензи від твої часті, якої не міг би відправити при 1—2 годинний відправі. Признаюся, що обов’язок цілого правила церк. замінив би я радо на обов’язок правити бодай одної часті правила церк., але через що найменше півтора години і то з годинником в руці. Думаю, що таке відчитування правила корисне, — раз тому, що ніякої рації тоді не маємо спішитися, можемо поволі відправляти і нічо не опускати, себто, побожно і вповні відправляти правила. Можна часом болай в деяких обставинах заступати правило т. зв. правилом св. Пахомія, чи Ісусовою молитвою, відмовленою на вервиці. В наших переданнях церк. число таких вер-

090

40

ЛНБ ім. В. Стефаника
ПРОВБРЕНО-1987

ИП 21593
253 1940 р. 1-3

виць, відмовлюваних взаміну за поодинокі часті правила, досить значне. По канону, себто правилі, що означає число вервиць за поодинокі Богосл., канону, приписаному св. Василію В., „безкняжний інок” має за кожну часті правила відмовити 10 вервиць, а що 3 часи рахуються разом, тих вервиць у дніну буде 50. По іншому, пізнішому канону, за полуночницю належиться 7 вервиць, за утрінню 12, за 3 перші часи 4 вервиці, за 9 час з Вечірнею 6, а за Повечеря 3, разом 32 вервиці. Бував звичай у наших монастирях заміняти церковне право на поклони. По переданні, що його приписують Св. Василію, за кожний час належало би 50 поклонів, за всі разом 500, хоч нема 10 частей церк. правила. Як ті 500 поклонів розкладаються на поодинокі часті, не сказано.

Інші закони приписують монахам малого образу 300 поклонів, а схимникам 600. Треба ще сказати, що ті канони приписують заміну правила поза чотирнадцятницею. Очевидно, у нас можна би уживати значно лагіднішого канону.

М. О., ч. 70.

У АЕпарх. Від поміщається імена священиків, що вийшли, або змінили місце перебування. Тих двох дуже довгих списів не читається, бо це забрало б багато часу, а їх можна переглянути.

Кінець, ч. 3, за березень 1940.

ИП 21593
1940 7 1-3